

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz horváva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 16.

Hitbizományok rendezése.

(b. i.) Erdélyi Sándor igazságügy-miniszter a hitbizományok törvényhozási rendezését tüzte ki egyik legközelebb megvalósítandó programpontjával.

A hitbizományok a 48-as idők általános reformmunkálatai alól kisiklottak s így történetesen csak, hogy botránkövéül szolgálva a liberális hazafiaknak mai nap is fenn áll. És talán nagyobb szolgálatot is tett megkötött jellegénél fogva a magyar államiságnak, mint amily közgazdasági haszon származott volna abból, ha az édes atyjával, a feudalizmussal együtt összetöretik. E felett sokat lehetne vitatkozni.

Mert most, hogy a hitbizományok törvényhozási szabályozása van tervbe véve, egyszerre összehalmozódnak mindazon elvi ellenvetések, melyek a hitbizományi rendszert egy félszázad alatt jogi, társadalmi és közgazdasági hátrányokkal vádolják.

Mi is a jogi hátránya? Talán hogy a közönséges ingatlanokkal nem esik mindenben egyenlő törvényes eljárás alá? S miben áll a hitbizományok társadalmi hátránya?

No erről jobb nem beszélni, ha nem akarjuk felfedezni mindazon rombolást, melyet a föld félszázad előtti parancsóra való mobilizálása okozott az akkori társadalmi osztályokban, okozott pedig nem csak nálunk Magyarországon, hanem mindazon államokban, ahol a földbirtok

felszabadítása hasonló gyorsasággal történt. A német *junker* katonaköpenyében burkolódzva, vagy az íróasztalok mellett görnyedve átkozódik az új idők felett, mely mindenéből kilökte, a földet elrántotta lába alól. És a magyar középosztály? Az egyszerűen már nincs. Mire törvényhozóink, közgazdászaink rá gondolták magukat, hogy a pusztításnak, melyet a föld mobilizálása okozott a magyar társadalomban, utját állják, hát már akkor nagyjában ki volt végezve a magyar közbirtokosság. Ami még meg volt, azon nem lehetett már segíteni.

A magyar társadalom közepe tehát kiesett s a támadt ürt, melyen át az idegen elem rohamosan tódul be, nem pótolja semmi. Értsük meg jól: semmi. Nekünk az elpusztult elem volt a kedves, az volt a mi vérünk. S mi maradt meg belőle. A két szélsőség, a nagybirtokosság, melyet a hitbizomány védett meg a pusztulástól és a felhalmozott anyagi eszközök is és a kisbirtokosság némileg, melyet a conservatismus tartott meg azon állapotban, melyben jelenleg még kellő eszközökkel segíthetünk rajta.

A hitbizományok hátrányairól tehát nem beszélhetünk, hanem ellenkezőleg megszorodva konstatálhatjuk a történelem igazságtalanságát, hogy azon osztályokat söpri el, melyek a haladás elősegítői, a nemzet fenntartó elemei voltak.

A hitbizományok tehát szabályoztassanak törvényhozásilag, szükségük is van rá, de úgy, hogy szabályoztatásuk után se szűnjenek meg Magyarország multjában, jelenében és remélhetőleg a jövőjében is nagy szerepet játszó, áldásos munkát végző főuri családaink anyagi existenciáját ezután is biztosítani.

ben is nagy szerepet játszó, áldásos munkát végző főuri családaink anyagi existenciáját ezután is biztosítani.

A jelen megmutatta még pedig elég szomorú jelenségeiben, hogy a szabadság nem egyedüli eszköze a haladásnak. Nem. A kapitalizmus szabadsága csak rombol, a liberalizmus rombol, miatta csap föl az erkölcsi depraváció piszkos hulláma egész az államférfiak székeig. A föld szabadsága miatt egész társadalmi osztályok, nemzet fenntartó elemek omlottak össze. Szabályoztassanak tehát a hitbizományok a mai kor helyesen felfogott követelményei szerint.

És ha ez szabályozva lesz, a magyar törvényhozás akkor még nem végzett teljes munkát.

A magyar közélet még ismer egy olyan osztályt, melynek anyagi existenciáját a túl nagy szabadság rombolja, koldusbotra juttatja, ez osztály pedig nem más, mint a magyar *kisbirtokos osztály*.

Gazdasági viszonyainktól eltekintve, az általános örökösödési törvényeink nagyban közreműködnek a kisbirtokos osztály romlásán. A paraszt kisbirtokok az egyenlő osztályfolytán még kisebb darabokra szakadnak szét, mely darabok már nem elegendők egy család eltartására s a birtokosnak alig nyújtanak valamelyes anyagi existenciát. Ez a földbirtokok elaprósodása, melyen az örökösödési törvény reformálása által lehet segíteni.

Egy más veszedelem, mely az előbbihez hasonló mértékben fenyegeti a kisbirtokosokat, az *eladósulás*, melynek folytán tömegesen kerülnek újra a kis par-

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A városliget 25 éves jubileuma.

Írta: Rátkay József.

A nagyváradai gázvilágítás előtt egy nappal érkezvén Nagyváradra, jó vagy balsorsom Tonhauser József bácsival, a községi iskola-szék tekintélyes előjárójával hozott össze.

Kalauzolt, a gázcsövek lerakása folytán borzossá lett utcákon; ki módolta, hogy találkozzak Fejérvári Jánossal, Pozorszky Agostonnal. Ez utóbbi találkozás annál kedvesebben esett, mert a budapesti első dalárünnepélyt együtt éltük át; együtt mentünk át a Margitszigeten tartott versenyre, a gőzhajó mellőzéssel, egy parti csolnakon.

Hárman valának tehát együtt s a mint mondták, én meg beválok közzéjük, — »furfangos diák»-nak!

Hol is kezdjem? Elindultunk járkálni! Odaértünk a Nagyhid mellé. Meglátam a Köröst, a »Gőz hajó»-hoz címzett vendéglőt. A folyó medréből temérdek czölöp és a vízből temérdek hal csillámlott elém. — Uj ismerősök, Gőzhajóhoz címzett vendéglő, a Körös folyó; a sok hal, önkéntelenül is eszembe jutatta a — halpaprikást.

Egy szóval se tiltakozott indítványom ellen a társaság, csak egyhangulag döntötték el azt, hogy ha már halpaprikás, lépegessünk

le a »Potykába» s ott, a nagy nyárfa alatt, pihenjünk egy kicsit.

— »Á mu!» »Dobre» szavakkal hagyta jóvá Fejérvári és Pozorszky a Tonhauser bátyám indítványát.

Lépegettünk pedig a Knorr fűzesen át s míg két társunk azt vitatta, hogy az új vagy az ó bor »csuszik»-e jobban? Fejérvári Jánossal mi — »megkivántuk a gyepet» s egy fiatal fehérnyárfa árnyékában leheveredtünk, az őszi, újra megújult pázsitra.

Ennek a találkozásnak az emléke ma a Döry-sziget ezüst levelű »János fa» nevet viselő legszebb fája. Ennek a »pacsirta-dala», az »Őszi idő» kezdetű gyönyörű dal. Ezért hagyott Fejérvári János néhány nagy üveg bort a tanítók segélyegyletének, meg ígértelve velünk, hogy halála után is koczintani fogunk az ő egészségére. És pedig ott, az ezüst levelű nyárfa alatt. — Isten éltesse őt a — másvilágon.

Ennek a »csupa-sziv» embernek a társaságában az a kérdés tolaodott elém, hogy: »a város közvetlen közelében, folyóvíz és hegyoldal között; árnyas fákkal borított ilyen térséget miért hagynak ilyen füsületlenül?»

Mint a féle »tüzzel-bélelt» torna tanító, felemlítettem a Berlin melletti Hasenhaidét, hol gyermekkirándulások, ifjúsági ünnepek, torna-versenyek által, már egy századdal előbb meg tudták teremteni a lakosság szabadba vándorlását.

Fejérvári János nagyra nyílt szemekkel

hallgatta beszédemet. Egyszer csak leteszi kalapját; nagy gondal leteszi a ma is birtokomban levő, féltett szivarzipkáját; oda nyújtja hozzám a kezét s azt mondja hogy: »ha Ön ilyen játékhelylyé akarja varázsolni ezt a térséget, itt a kezem, én meg segítségére leszek.»

Tavaszi elmúlt! Sárga levél pótolta a fa virágát! De a liget nem jött létre. Nem élhet a világát.

Künn tanítottam a Csillagvároson. Egyszer a tanulókkal mégis ellátogattunk a »fűzesre». Egy mészáros legény megrázogolt, a miért a levágásra szánt állatok előtt a fűvet megtapostuk.

Egy tehén meg üldözőbe vett egy kis tanulót, ha jól emlékszem Róth Henriket, az Aranyi és Róth zöldfa-utcai cég egyik tagját.

Beláttam, hogy hivatalos eljárás nélkül ezt a »senki földjét» el nem foglalhatom. Felmentem hát Varga István városi tanácsos urhoz, kit mint a községi iskolák főgondnokát, arra kértem, hogy ez egészséges terület átalakításában legyen segítségemre.

Elismeréssel szólott szándékomról. De elérhetlennek mondta azt, mert a város 50 frt legeltetési díjat kap ezért a területért. Ez pedig olyan összeg, hogy kitelik belőle egy községi tanító egy havi fizetése. — Ha azonban ilyes játékhelyek készítésére a porosz kormány csakugyan sok áldozatot hozott: erről bizonyára tudni fog a kir. tanácslyel. Forduljak tehát oda! Ha azután a Miniszter Ó Nagyméltósága megtéríti Nagyvárad városának az évi 50 forint hasznobért, vagy én meghatal-

czellák. Az árverési statisztika meglepő adatokat szolgáltat erre nézve. Hitelviszonyaink még nincsenek annyira rendezve, hogy a kisbirtokosra nézve elvélhető kölcsönöket tudnának nyújtani. Hanem azért ne igyekezzünk a kisbirtokot még jobban mobilizálni, hanem ellenkezőleg, iparkodjunk a külföldi törvényhozásokhoz képest némi állandóságot szerezni neki. A szabad Amerika ismerhommestead törvényeket, más helyen ismét törvényes minimumok vannak megállapítva, melyen alul osztály nem létezhetik.

Csak egy *paraszt hitbizományi* intézmény biztosíthatja a kisbirtokos osztályt a romlás ellen, mely úgy anyagilag mint erkölcsileg uralkodik jelenleg felette s csak az anyagiakban való biztonság érzete fogja őt kiragadni a társadalom ellenes szocializmus karjaiból.

Az Ecsedi láp históriája.

Ivánka Oszkár tegnapi beszéde alatt, a mikor a *Tisza* István gróf által használt »zavarosban való halászás« kifejezésével foglalkozott, egy képviselő ezeket a szavakat kiáltotta közbe: *az Ecsedi láp!*

Ennek az ecsedi lápnak a históriáját — írja a Magyarország — így közlik velünk: Tisza István gróf, a ki Szatmár vármegyében az Ecsedi láp szélén levő Kocsord község egyik birtokosa, a környék szegény nádvágó embereitől több ezer hold vizet vásárolt össze az Ecsedi lápból, holdanként 5—10 forintjával; mikor vásárlásaival készen volt, mozgalmat indított az Ecsedi láp lecsapolása iránt. A Tiszák hatalma és befolyása folytán ez a művelet sikerült is, minek folytán Tisza István gróf potom áron összevásárolt ingatlanainak értéke holdanként 300—400 forintra szökkent föl. Amde a Tisza István gróf ezen vagyon szaporulata a vármegye közbirtokosaikra óriási teherként nehezedik. Csak azt említjük meg, hogy a lecsapolási »érdekeltségben« belement birtokosok szabályozási költségén állami adójukat többszörösen meghaladó szabályozási költséggel ter-

heltettek meg, évek hosszú sorára. Ezt az óriási terhet viselik azok is, a kiknek az Ecsedi lápnak *ingatlanuk nincs, sőt olyanok is, a kiknek birtokai mértföldekre esnek az ecse-i láptól.* A megye birtokosainak eme nagy része tehát az Ecsedi láp lecsapolásából csak a terheket nyerte, míg Tisza István gróf ur vagyona másfél millióval szaporodott.

De ezenkívül Tisza István gróf lecsapolási munkálata *árvízveszéllyel fenyegeti Szatmár várost* is, mert a lecsapolási vonal a láp vizét egyenesen Szatmár alatt vezeti be a Szamosba. Már többször feljajdult ezért a város közönsége, de hiába.

Az *Érmellék 200,000 holdja is veszélyeztetve van*, mert a szilágysági hegységekből lefolyó patakok, hóvizek eddig a Kraszna folyóba ömlöttek, a melyből az Ecsedi lápon keresztül folytak a Szamosba. Most a vizek nagyrésze a szabályozás folytán nyugoti irányt vett és az az Érmellék apró ereit tölti meg és ezzel az egész Érmellék völgyének elposványodását, elláposodását eredményezi. Vagyis Tisza István gróf művelete tulajdonképpen abból áll, hogy az Ecsedi lápot, mely immár nagy részben tulajdona, áthelyezi az Érmellékre.

Az *Érmellék gazdáit közt máris mozgalom indult* meg az Ecsedi láp illetén szabályozása folytán előálló veszedelem ellen.

Ez a mozgalom azonban a Tisza-család óriási befolyásával szemben kevés kilátással bír a sikerre.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 16.

Az ellenzék — Barabáson kívül — lemondott a zárszó jogáról. Alighogy csalódunk, ha ezt az ő jó indulatának tulajdonítjuk. Minthogy be is bizonyosodott. Botrányt akartak ma. Azt akarták, hogy Bánffy addig beszéljen, míg ők együtt vannak, (mert az ülés végén a t. ellenzéki urak már rég a vendéglőben ülnek.) Beszéljen tehát Bánffy az ülés derekán. Majd találnak okot a botrányra.

És úgy történt. A miniszterelnök ennyit mondott csak.

— Önök ellenem harcolnak a legádázabb fegyverrel, az igaz; de ne feledjék, hogy a fegyverekkel megingathatják az alkotmányt is.

Ki mondhatja, hogy ebben valami sértő van? Es mégis, micsoda vihar tört ki a balmezőkön! Micsoda féktelen tombolás dühöngött. A padokat ütötték, ordítottak:

— Hazaáruló! Ki vele! Gazember!

— — — Jó Szilági Dezső meg kőválván nézte ezt az indokolatlan örült jelenetet. Aztán megragadta a csengettyűt és rázta, rázta kegyetlenül.

— De hát micsoda ez kérem? Hiszen én semmi sértőt nem hallottam! Ezt nem tűröm!

A baloldal erre magához tért. Nem jó helyen csináltak a jó urak vihart. S vártak alkalmasabb pontot, de a miniszterelnök hidegen, tárgyilagosan fejezte be beszédjét. Az ellenzék lefőzve éljenzett neki.

No de lehet még egy kis botrányt csinálni.

Itt a *Gajári Géza* indítványa, melyet ő maga, mint tárgyalant visszavon. Fölugrik hamar *Lukács Gyula*, hogy ő magáévá teszi. Roppant tetszik a komédia a tuloldalon. Mindnyájan felálltak a Gajári, illetőleg Lukács indítványa mellett. (Még Apponyi is bele ment ebbe a nevetséges szerepbe), a jobboldal pedig ülve maradt.

Azután következett *Orley* indítványa. Már akkor az elnökkel volt a *névszerinti lisztá*.

— Melyikre kívánják a névszerinti lisztát? — kérdi az elnök.

— Erre! A másokra! A harmadikra! — hangzik az ellenzéken.

— Sággy ur ne dirigálja a Házat! — szól rá az elnök.

— Es szerencsésen holnapra halasztották az Orley indítványa fölötti szavazást.

*

Szilági Dezső elnökölt. Mielőtt a jegyzőkönyvet felolvasták volna, feláll *Barabás Béla* és kéri az ülés felfüggesztését, mivel a Ház nem határozatképes,

Es tényleg úgy volt, mivel az ellenzéki képviselők közül csak az öreg Madarász és Ba-

mazást adok arra, hogy ez összeget a fizetéséből levonhatják: ő a legszivesebben fog szót emelni, hogy a bérlet a nevemre átruházassék.

Dr. *Földy János* kir. főtanfelügyelőm mélyen átható és mégis jóságos nézéssel, hallgatta tervezetemet. Kijelentette, hogy a közoktatásügyi miniszteriumban ilyen játékhelyek létesítése *még csak szóban sem volt.* Ő tehát pláne az 50 forint megtérítését is felterjeszteni nem fogja.

Ha azonban a tanítás ügyét, a hivatalos időn túl is óhajtom szolgálni: minden vasárnap és minden csütörtökön menjek hozzá az irodába s kapni fogok olyan munkát, melynek elkészítése *lemásolása, tanítói tudásomat fogja öregíteni.*

Be kellett látnom, hogy *ezen a két uton nem érek el a magyar Hasenhaidéba.*

Beléptem a tűzoltó-egyletbe s azzal kapcsolatban beléptem a torna-egyletbe is. Igen szép szerepkört adtak mind a két helyen. De a tűzoltók egyletéből csak Hegedüs Lajos jött egyszer velem megnézni, hogy a Knorr-füzes-*gödreiben* nem volna-e jég? A »Tornaegylet« meg a futás- és gyalogversenyeket tartván szem előtt, a korcsolyázást programján kívül hagyta. Hogy pedig ástott medret készítsünk, korcsolyázás és csolnakázás számára, ezt a lehető *legnevetségesebbnek* tartották már azért is, mert a folyó egyetlen áradása *betemetné* az ástott mindenséget.

Itt is »be fujta az utat a hó« elöttem.

Eljött a tél. Lejártunk a mostani fapiacz

mellé korcsolyázni. A komoly foglalkozásu férfiak között Balanghy Vince és *Kékus J. Vidor* premontrei tanár urak voltak a korcsolyázók. Egy pár idegenből jött kis hivatalnok, néhány katonatiszt (»ritkán, mert e társaság nem volt teljesen válogatott«) ifju kereskedő segédek s legnagyobb mértékben a diákok képeztek, az alkalmosság szerint, össze-összejött jégcsaládot.

Hölgyek igen kis számmal voltak. Azokat is kigunyolták, akárcsak az első biciklis hölgyet.

Pedig százával vágytak korcsolyázni s csak azt várták, hogy »valaki« kezdje meg azt. Azután másik óhaj lett az, hogy válogatott társaságban, *zárt körben* lehessen korcsolyázni. Így fogamzott meg a korcsolya-egylet Nagyváradon és pedig a serés-vásár jégén, a hol ifju Dunkel Ferencz, a mostani *Mátyás-malom* vizeshordóival hozatta a vizet. Mikor ez a térség is felolvadt, jött ki a »társaság« a Csillagváros melletti Rétre s néha reggel 9-től délután 2 óráig várakozott 5—6 fiakker s a tenyéryni jégén vigan iringált az uri társaság.

Hányszor elmondottam, hogy a kifizetett fiakker-dijakból is tudnék a füzesen készíteni egy korcsolyatért.

Kinevettek! — Kinevettek!

Titokban azonban azt beszéltek, hogy: nekem igazam van! — Meg is indult a mozgalom egy korcsolyaegylet szervezésére. Kijelölték a helyet a — Rhéday-kert bejáratánál. Elkészült a terv és a költségvetés. Megtartották az alakuló gyűlést a Bihar megyei Casinóban. Meghívtak engem is. De mert én a terv-

ből előzetesen egy ujnyit se láttam, ismét csak a *füzes* hozakodtam elő. Kinevettek. Elneveztek megrögzött makacs embernek. Lealázónak mondták, hogy uri társaság a Porond városrész felé gravitáljon. Hiába hivatkoztam arra, hogy a Pecze vize, a benne lévő *alkatrészek miatt* nem fog soha befagyni s mire meghül, akkorára a föld el is issza a vizet stb. Hiába mondtam, hogy a déli és északi szél marni fogja a hölgyek arcját; a nappalok melege minden délután felolvasztja a jeget stb. — Azt kaptam válaszul hogy: ha jó tanácsot nem tudok adni, hát akkor ne simföljek.

Itt is »befujta az utat a hó« elöttem.

A korcsolyaegylet megalakult.

Az alapszabály, költségvetés, terv stb. elfogadtatott. Másnap ekét állított Berta István a kimért területnek. Kubikos emberek hordották szét a felszántott földet. A mélyedés *let* a korcsolyatér s a mélyedés körül felhalmozott föld a kör-töltés. Hollandia szabadságharcakor nem volt nagyobb öröm a megnyitott zsilipen beömlött viz láttára, mint a minő volt itt, mikor a felduzzasztott Pecze a korcsolyatért elborította.

A mérnöki tudomány és a Berta István három T betűje kiszámította, hogy a töltés közepéig tölti meg a Pecze a térséget. Azt azonban nem is vélték, hogy a laza töltés *áteresztő dm* a betömlő vizet. A nem telített altalaj elissza a megmaradott részt.

Nagy örömmel néztük másnap reggel, minő lesz az első jég. Láttunk vala pedig kissé meglagyott *sarat!* A vizet elitta a föld, s a viz

rabás voltak jelen, míg a kormánypártiak mintegy 15 taggal voltak képviselve

A villamos csengettyű működik és pár pillanat múlva a folyosókról betódnak a képviselők.

Most Perczel Béni jegyző olvasni kezd.

A Ház határozat képes.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása után, az hitelesítettik.

Eszterházy Kálmán gróf felolvassa az interpellációs könyvet.

Interpellációt jelentettek be:

Bolgár Ferencz, Boda Vilmos és Asbóth János.

Szilágyi Dezső jelenti, hogy az interpellációk 1 óraker sorra jönnek.

Következnek a záróbeszéd.

Megrendelt feliratok és még egyéb.

Barabás Béla nem tartja czélszerűnek most az indemnyt tárgyalni, mert ennek a tárgyalásánál sem az ellenzék sem a többség nem enged és így eleven dolog abból nem lesz. Sokkal helyesebbnek tartaná most a városok és községek kárpótlásáról szóló törvényjavaslatot letárgyalni, mert az ország érdeke azt így követeli.

A törvényhatóságok és városok legutóbbi feliratairól szólva, azoknak jelentőséget nem tulajdonít, mivel azok megrendelésre készültek és készülnek. Mielőtt a megrendelés nem kézbesítették, ugyanezen törvényhatóságok, ugyanazon városok az önálló vámterület mellett foglaltak állást.

Az ellenzék nem csépel üres szalmát, mikor folyton visszatér a választási visszaélésekre. Azokat a magvakat, melyeket ebből az állítólag üres szalmából kicsépel, elvetik és reménylik, hogy jobb jövő lesz a munka gyümölcse. Nagy mozgás támad, mikor *Barabás* a miniszterelnök diszpolgárságáról kezd beszélni. Fanyar lesz a diszpolgárság, -- ugymond -- éppen olyan fanyar, mint a kereskedelmi miniszter aradi diszpolgársága, mert azt sem adta a polgárok igazi szeretete, hanem egy pár önző, hiu stréber erőszakolja ki azért, hogy kegyes változathoz jusson és hogy a küldöttség diszbankettjén ott legyen.

— Ugy van! Helyes! — zug a baloldal.

Barabás: hogy lehet most, mikor az egész ellenzék oly elkéseredett hazafias küzdelmet folytat a miniszterelnök ellen, arcul ütni az egész nemzetet azzal, hogy ezt az embert diszpolgárrá választják?

Majd *Tisza István* legutóbbi beszédével foglalkozva azt mondja, ha bekövetkezne az az

esetőség, hogy a kormány rendelettel akarná a kérdéseket megoldani, úgy az ellenzék ebben az aknamunkában részt nem fog venni, hanem kötelességüket teljesítik és lemondanak mandátumaikról.

Végül kéri a Házat határozati javaslatának elfogadására.

Személyes ügy.

A többi szónok általános meglepetésre nem él a zárszó jogával és *Ivánka* is csak személyes kérdés czimén szólal fel.

Ivánka Oszkár utal arra, hogy az ellenzék ellen jobbról jövő támadások alaptalan voltát bebizonyította. *Bánffy* rövid felszólalása még védekezést sem tartalmazott. *Tisza István* gróf személyes sértést látott beszédében, ami pedig abban nem volt, midőn tehát kijelenti, hogy a beszédében foglalt igazságokat egytől-egyig fenntartja, állítására később még vissza fog térni. A zárszóval most nem él.

Vihar.

Bánffy báró beszél most:

— Az ellenzék küzdelme tulajdonképpen nem az ő személye ellen irányul, hanem az alkotmány ellen, így kezdi *Bánffy* báró.

A baloldalon perczekig tartó vihar zudul fel. *Bolgár, Ivánka, Horánszky, Szentiványi, Várossy Gyula, Kubik, Wittmann* és az egész ellenzék perczekig viharosan kiáltják:

— Hazudik! Aljas rágalom! Tisztességtelenség! Hazudik! Ki vele!

Szilágyi kétszer is inti, hogy hallgassák meg a szónokot, mert semmit sem mondott, ami a házszabályokba ütközik.

Az ellenzéken újból és újból kitör a vihar. *Szilágyi* perczekig csenget és *Bolgárt* és *Ivánkát* rendreutasítja.

Bánffy óriási viharban jelenti ki, hogy ő nem teszi fel az ellenzékéről, hogy az alkotmány ellen czélzatosan és öntudatosan tör az ellenzék!

— Ki vele! Hazudik!

— Mi mindent öntudatosan teszünk. *Bánffy* tör az alkotmány ellen! — kiáltják balról újra perczekig zugó viharral.

Mikor a rendet *Szilágyi* helyreállítja, *Bánffy* inti az ellenzékét, hogy hagyjon fel azzal az akcióval, mely az alkotmányt veszélyezteti.

Bánffy báró a beadott határozati javaslatok közül csak *Orley* ama javaslatát fogadja el, hogy az indemnyt a szavazást követő első hétköznapra tűzessék napirendre. A többit pedig mellőzzék.

Barabás határozati javaslatára kijelenti,

hogy ugyan nagyfontossága a városok fogyasztási adóvédelméről szóló törvényjavaslat, de előbb az indemnyt kell elintézni. A kiegyezésre vonatkozó határozati javaslatokkal szemben utal eddigi kijelentéseire, melyek szerint a kormány a kiegyezés létrejöttét kívánja és reméli, hogy az ebbeli tárgyalások Ausztriában már előrehaladott stádiumban vannak.

A kormány semmi újabb nyilatkozatot nem tehet.

Bánffy báró visszaül helyére s a jobboldalon viharos éljenzés zug föl. Balról gunyosan tapsolnak és éljeneznek.

Most a szavazások hosszu sora következik.

Gajári Géza visszavonja az *Orley* módosítása folytán fölöslegessé vált indítványát, hogy az indemnyt a vita berekesztését követő keddre tűzessék ki napirendre.

Lukács Gyula nagy derűtlenség közt jelenti ki, hogy *Gajári* indítványát magáévá teszi s arra szavazást kér.

Szilágyi felteszi a kérdést, azonban a nagy többség *Lukács* indítványát elveti.

Most az *Orley* féle indítvány következett. Erre az ellenzék névszerű szavazást kért s azt holnapra kívánta halasztani, mely meg is történt.

Interpellációk.

Bolgár Ferencz interpellációja Darányi földmivelésügyi miniszterhez:

Van-e a miniszter urnak tudomása arról az országban oly nagy mértékben üzött borhamisításról, hogy általa nemcsak hogy a bortermelők elviselhetetlen károkat szenvednek, sőt egyes vidékeken a tönk szélére jutnak, hanem hogy a magyar borok jó hírneve is a külföldön kompromitáltatik. Ha van, mit szándékozik a miniszter ur tenni, hogy a borhamisítók rut garázdálkodásának haladéktalanul vége vetessék?

Nem szándékozik-e a miniszter ur, ha a jelenlegi törvények keretén belül a bortermelők megmentése nem volna lehetséges, új törvényes intézkedéseket kezdeményezni?

Végül kérdem a miniszter urat, hány b rhamisító lett a borhamisítási törvény életbelépte 1894 január 25-ike óta jogérvényesen elítélve?

Elnök: Közöltetik a földmivelésügyi miniszterrel.

Boda Vilmos interpellációja a kereskedelmi miniszterhez:

Tekintve, hogy a korábbi időkben világhirre szert tett magyar bortermelésnek nemcsak az olasz borok versenyével, hanem az újra telepítés óriási költségeivel is meg kell küzdeni.

Tekintve, hogy az államnak s egyeseknek ezen fontos közgazdasági ág újra felvirágoztatása érdekében hozott óriási áldozatai mindaddig a kívánt eredményt nem biztosíthatják, míg a mesterséges borok készítésével elkövetett egészségrontó és galád üzelmeknek vége nem vettetik.

Tekintve, hogy a mostani rendszabályok a kítüzött cél elérésére elégtelenek, szigorú intézkedéseket kér, hogy a visszaéléseknek gát vetessék.

Ezekre *Darányi* Ignác földmivelésügyi miniszter együttesen válaszolt. Tisztában van azzal — ugymond — hogy a törvény a szőlők restitálására hiába hozatott, ha a borhamisítást nem tudjuk megakadályozni. Megfelelő törvényeket kilátásba helyezett, választát tudomásul vették.

Utána *Asbóth* János a nógrádmegyei állapotokról interpellált.

A Szacsy szobor érdekében.

— A bizottság értekezlete. —

Nagyvárad első országgyűlési képviselője életével adózott elveiért, hazaszeretetéért.

Mint a magyar szabadság szeretetétől lángoló ifju került fel *Beóthy* Ödön mellett Pestre s szolgálta a hazát eszével, tollával. Ő fogalmazta az április 14-iki jegyzőkönyvet.

A szerencsétlen világi fegyverletét után

melegét csak épen hogy a fagypontra hűtötte le egy éjszaka 8 R hidege.

Kinyílt újra a zsílip! A felduzasztott Pecze beszivárgott Pecze-utca kertjeibe, szobáiba. Ujabb ellensége támadt a jégpályának, a mire a mérnöki tudomány nem is számított! A jégpályára beömlött sok viz végre is adott jeget, de vagy újra elszivárgott az alul a víz; vagy újra felolvadt a jég a beömlött újabb víz melegében.

Én nem mentem a korcsolyatérre soha. Pedig sokszor volt ott katona zene. Azt mondták, hogy daczolok velük. Pedig nem volt — 30 krajczárom!

Mi szegényebb emberek kijártunk a fáczános melletti kubik-gödörbe korcsolyázni. Hege-düs Lajos, Marton Károly, Diószeghy Pista Tornhofer Gusztó stb. képezték a mi együletünket!

Tavasz eljött. Budapestén divattá lett a táv-evezés. Híre futott, hogy *Ribiánszky* Jóska és *Baranyi* Ödön Nagyváradra jönnek Csolnakou.

Ezeket az urakat fogadni kell! Erre pedig legilletékesebb a torna-egylet.

Az elnökség megkereste a városi tanácsot, hogy a Nemzeti hidhoz lánccolt csolnakot engedje át. — Megkaptuk az engedélyt, de nem találtuk meg a lakatkulcsot és az evező lapátokat.

Lakat helyett adunk lakatot! Az evezőket hosszonyelű csákyák helyettesítették. Az idő mult. Az evezősök megérkezését mindennap vártuk. Holnap itt lesznek. Előtte való este felültünk hát a csolnakra. Első utunk a Kis-hídig volt tervezve. Kémlélésül arra nézve, hogy ha odáig feljutunk, akkor a tervbe vett távol-

ság: Tarjántól is felevezhetünk az érkező angonautákkal.

Nagy kiabálások közt fel is érkezünk a Germán-házig. Ott a sok timárczólop utunkat állta. Mikor arról leszábadultunk, megkapta csolnakunkat a Körös. Vitte, ahogy neki tetszett. Vezényszavakat nem volt időnk megállapítani. Kapkodott mindegyik, ahogy tudott. Czölöp után czölöphöz ütődünk, míg egyszer a *Barthel*-féle malom kebelére nem fogadott.

A csolnak odarekedt s mi a malomkerekek közt bujkáltunk fel a száraz. *Marton* Károly élete csüngött csupán a tiz körmen. Egy gerendában csak épen hogy megtudott kapaszkodni. Ugy huztuk fel, mikor a csolnak a malomkerekek megállította.

A zuhogó víztől alig értettük egymás szavát. *Baranyi* Lajos nem volt sehol! Kerestük a kerekék között. Megdöbentünk! De annál nagyobb lett az örömünk, a mikor vizesen előtünk áll. Kiugrott a csolnakból. Kiuszott az újavárosi partra s amint mondtá, a pipája még ki sem aludt! Azon vizesen mentünk a *Kis-Komlóba* Czerlau Jánoshoz. Beszédközben a csolnakázó tó szükségét emlegettem én. Kinevettek! *Tornászok* és tüzoltók csak azt beszélték, hogy megélnék ők csolnak nélkül is.

Jöttek sorba a műkedvelő előadások. Ujra ott reméltem korcsolyázókat; újra szóba hoztam a füzest. Ezer tréfa ezer móka volt rá a válasz. Hanem azért észrevettem, hogy sok ur és hölgy fejébe vette már ezt az eszmét.

Fejérvári János Őszi időjét dalolgatták már s én még sehol sem voltam a *Hasenhaidéval*.

(Vége köv.)

mint bujdosót elfogták s 1849-ben október 24-én kivégezték.

A szabadságharc vértanujának tragikus sorsa pár szóba foglalva ez.

Szacs vay Imre emléke méltó a megörökítésre, hogy a késő kor, a jövő nemzedékek az ő vértanúságából merítsenek hazafias lelkesedést, az ő életéből tanuljanak hazaszeretetet.

Szacs vay Imre nem Nagyvárad vértanuja, az egész magyar nemzeté s így illő, hogy bár az emléke itt fog köztünk emelkedni, ahoz az egész ország hozzá járuljon.

Már régebben voltak hazafiak, kik megvetették az alapját egy Nagyváradon emelendő **Szacs vay-szobornak**. Tizenegyezer koronát kezel e célra Nagyvárad városa.

Ez az összeg természetesen kevés egy szoborra, s ez adta egyeseknek azt az eszmét, hogy szobor helyett arcképben, vagy domborműben örökítsük meg a vértanu emlékét.

E város törvényhatósága által kiküldött bizottság azonban igen helyesen, megmaradt a mellett, hogy a jeles hazafi emléket szobor hirdesse; ezt megérdemli az, aki hazaszeretetét halálával pecsételte meg.

A szobor-bizottság tegnapi ülésén szó sem volt arról, hogy a szobor tervét elejtsék, hanem a legnagyobb akció kifejtését mondták ki arra nézve, hogy a meglévő alaphoz még szükséges összeg begyűljön s a szobor mielőbb felállítható legyen.

A bizottság ülésének lefolyása a következő volt:

Dr. Bulyovszky József elnökölt; jelen voltak: id. Gyaló kay Lajos, Réz Mihály, dr. Várady Zsigmond, Komlóssy József, Déry János, Balogh Döme,

Első sorban Szacs vay Imrének kortársa: id. **Gyaló kay Lajos** szólalt fel. Az elterjedt hírekkel szemben kijelenti, hogy neki Szacs vaytól reliquiái nincsenek. Jól ösmerte a vértanút, azonban csak a híres 1845-iki verekedő gyűlésről, amely Bihar megye székházában folyt le, van néhány rajza, amit akkor mint szemtanu készített. Ezen a gyűlésen Szacs vay Imre is részt vett, így ő róla is van egy kis kép, a melyet írónnal készített Gyaló kay Lajos.

Be is mutatta a kis képet, a mely igen ügyes rajz s egyuttal megigértte, hogy sajátkezüleg lefogja aquaerelbe festeni. Így megmarad későbbre is a vértanu arcképe.

A bizottság **Gyaló kay Lajos**nak meleg hangon fejezte ki köszönetét.

Ezután a szobor-alap ügyét beszélték meg. Több igen életrevaló eszme merült fel a szobor-alap gyarapítására nézve.

Határozatba ment, hogy felkéri a Szigligeti-Társaságot és a Nagyvárad-i Zenekedvelők-Egyesületét, hogy a szobor-alap javára alkalmas időben felolvasást, illetve hangversenyt rendezzenek.

A sikernek legfőbb biztosítéka, hogy a bizottság azokhoz fordul első sorban az alap érdekében, akik már annyi nemes, hazafias eszmét vittek diadalra: Nagyvárad és Bihar megye honleányaihoz, hazafias lelkületű hölgyeihez, akiket élükön dr. **Bulyovszky József** néval az iránt kéri fel a bizottság, hogy a vértanu szobrára gyűjtsenek.

Adakozásra kéri fel továbbá Bihar megye minden bizottsági tagját, hisz a megyeházán aratta diadalait, mint a nagyvárad-i választókerület országgyűlési képviselője.

Nagyvárad város közgyűlését megkeresik az iránt, hogy 1000 koronát szavazzon meg a szoborra.

Végül hozzájárulás iránt az ország összes törvényhatóságát megkeresik.

Ha a bizottság ezen határozatait keresztül viszik, reményünk van, hogy a vértanu **Szacs vay Imre** emléke pár év múlva létesíthető lesz Nagyváradon.

A bizottság serényen hozzálát az emlék megvalósításához.

Hentzi szobor ügye.

— Saját tudósítónk távirata. —

Budapest, nov. 16.

A Hentzi szobor ügye még mindig nem nyugszik; mióta az *»Armee blatt«* áradozó cikke megjelent a *nagy hősről*, aki hősiességénél fogva csak buzdításul, példányképül szolgálhat a katona iskola növendékeinek, akik nemsokára ablakaikból szemtől szemben láthatják az Armee blatt nagy hősenek rozsdásobeliszkjét.

Akkor, amikor a Hentzi szobor ügye a magyar képviselőházban is szóba jött, az ellenzék részéről tett heves felszólalások alakjában **Fejérváry Géza** báró honvédelmi miniszter némely lap állítása szerint magához kérette az ülés elején **Kossuth Ferencz** és **Polónyi Géza** képviselőket s állítólag a következőket mondotta volna nekik:

— Ne terjeszszétek be a Hentzi-szobor miatt az interpellációt. Es komolyan kérlek benneteket erre. Mert tudom, ti csak Bánffy akarjátok bántani, a királyt nem. *Tudom, hogy a szobrot kihasználhatjátok fegyverül.* De mondom nektek, *nincs már többé szükségtek erre a fegyverre is.* Azért ne bolygassátok föl újra a Hentzi-ügyet, ne szaggassátok föl a már behegedt sebeket, *ne keserítsétek a királyt.*

A **Bud. Tud. Fejérváry** br. honvédelmi miniszter felhatalmazásával kolportált hirre vonatkozólag egy kommunikét közöl, melyben a miniszter kijelenti, hogy a *hir, amely szerint ő a Hentzi-szobor ügyében olyan megjegyzést tett volna, mely Bánffy állását is megindította volna, merő kóhalmány.*

Magához hivatva **Polónyi** és **Kossuth** Ferenczet, a folyosón nekik csak annyit mondott:

»Hagyjátok abba a dolgot. Gondoljatok arra, hogy ez királyunknak saját ténye s ezért *ne sértsétek érzelmeit.* Kiméljétek meg a király érzelmeit, mely a Hentzi szoborban nem lát egyebet, mint a hősiesség-köteleesség-méltánylását. *Üssétek Bánffyt vagy engem, de válasszatok más fegyvert, mert ezzel csak a királyt keserítitek el.*

A hadügyminiszter átirata.

Budapest, nov. 16. (Saját tud. táv.) **Lobkovitz** herczeg hadtestparancsnok parancsban közli a hadügyminiszter átiratát, mely a király egyszerű rendeletét közli a Hentzi szobor áthelyezése ügyében.

Krieghammer hadügyminiszter csak annyit fűz hozzá, hogy a szobrot olyan helyre szállítsák, ahol még továbbra is *derék haditetteinek színhelyén marad, valamint a serdülő katonai ifjuság szeméi előtt is a vitézség és hűség soha el nem muló jele gyanánt fog állani.*

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fé. 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

November 17. Városi közgyűlés.

November 20. A kath. kör gyászünnepe.

November 20. Szigligeti-társaság matinéja.

November 23. A koldusápoló közgyűlése d. u. fél 5-kor.

* **A királyné nevenapja.** Örömmünnepe volt mindig a magyar nemzetnek szeretett királynénak nevenapja. Most, hogy a mi imádott nagyszonyunk nincs többé az élők sorában, gyász-

könnyek hullanak e napon és akik földi boldogságáért imádkoztak, most már csak lelki-üdvéért modanak imát.

* **Az árvaházi választmány ülése.** Nagyvárad város árvaházának igazgató választmánya ma, csütörtökön délelőtt 10 órakor ülést tart. Ez alkalommal a felett is tárgyalni fognak, hogy az elért megtakarításokból az árvák létszámát felemeljék s a cselédek számát megállapítsák.

* **Majláth püspök Kolozsvárt.** Már jeleztük, hogy gróf **Majláth** Gusztáv erd. püspök f. hó 13-án Kolozsvárra érkezett. A püspök, ki a mult hóban háromszor fordult meg Kolozsvárt, ez alkalommal szintén több napig tartózkodik Kolozsvárt, mely idő alatt több fontos ügyre vonatkozólag konferál az illetékes körökkel. Elő nap a róm. kath. igazgató státus ülésén elnökölt s megtekintette azon telket, mely a kolozsvári róm. kath. egyházközség által építendő impozáns kisedőrvót, négy elemi és négy polgári osztályt magában foglaló apácza zárdának lenne helye. Ugyancsak ez alkalommal felkereste a *javitó-intézetet* és végig hallgatta az intézet növendékeinek feleleteit, megnézte az intézet helyiségeit, távozása előtt megleghangu, szivhez szóló beszédben figyelmeztette a társadalom ezen korán rossz ultra tévedett tagjait, hogy a multat el kell feledniök, egy új még pedig teljesen megváltozott életmódot kell rendezniök, az Isten és a Haza törvényeit mindig tiszteletben tartaniök. 15-ikén d. u. a kolozsvári sz. József intézetben lévő *jogászok gyónását* hallgatta ki. 16-ikán az erd. róm. kath. status által stilszerűen restaurált *kolozsmonostori* templomot s a kolozsmonostori gazdasági intézetet látogatta meg. Ily programmal dolgozik Erdély lankadhatatlan buzgalmu püspöke; mindenütt megjelenik, hol intézkedni, vigasztalni, segíteni kell s így egyáltalában nem kell csodálkoznunk azon, hogy neki rövid egy év alatt sikerült, daczára a személye ellen irányuló, hangulatkeltő támadásoknak, az egész erd. róm. kath. egyházmegye összes hívőinek és papjainak osztatlan szeretetét, sőt még a más vallásuak tiszteletét és becsülését is megnyerni.

* **Köszönet-nyilvánítás.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a jótékonyágáról ismeretes kalocsai érseknek, Császk Györgynek azon tetteért, hogy a Kalocsa városi eperfüdi iskola kibővítésére 5300 frtot adományozott, köszönetét nyilvánította.

* **30.000 frt a Körözsért.** Várad-Velenczén a Körözs árja nagy pusztítást okozott a partokon; jókora területen már az utat is fenyegette az áradat. Most már dolgoznak, hogy kőpartművel vegyék elejét a további pusztításnak. A partműre felveendő 30,000 frt kölcsönt a belügyminiszter helyben hagyta.

* **Kal. Szt. József levele a Magyar piaristákhoz.** A kegyes-tanítórend még a szent Alapítójának életében megtelepedett Magyarországon is, midőn Lubomirszky Szaniszló, lengyel herczeg alapítványt tett 1842-ben egy Podolinban épülő társház és iskola részére. Az alapítványt el is fogadták a piaristák, megkezdtek ott működésüket, buzdítást nyerve a szt. Alapítótól, ki először levélben ad nekik tanácsot, majd később személyesen is meglátogatja az első magyar piarista rendházat. A podolini rektorhoz intézett levél egész terjedelmében így szól: »Mégkaptam Tisztelendőségem. hó 4-én kelt levelét, még pedig nagy megvigasztalásomra, olvasván abban, hogy a kegyes iskolákat bevezették abba a városba; kérem fogjuk az Urat, hogy adjon minden otlévő atyának buzgóságot és oly szellemet, hogy sokat használjanak azon a vidéken; és ha esetleg, amint hinni lehet, nőni fog a latin iskolában a tanulók száma, osszák fel a tanulókat, hogy ugyanazon magisternek ne kelljen fáradoznia a kisebbekkel, vagyis a principistákkal és a

középső osztálylyal, vagyis a nagyobbakkal, ne mulasztja el Tisztelendőség, hogy a rendtárgyak ezt így tegyék; vigyázzon, hogy a magister ne kérjenek valamit a tanulóktól, hogy mindnyájan megismerjék, miképen mi csupán szeretetből tanítunk; a tanulók büntetésében legyenek inkább jóságosak, mintsem szigorúak. Örülni fogok, ha minden tizenöt napban, vagy legalább havonként valami tudósítást küldenek, hogy állanak ügyeink azon részeken. Más irni valóm nem lévén, kérem az Urat, áldja meg mindnyájokat. Róma, 1843. okt. 10. (Az aláírás le van nyírva. Rendesen így szokta leveleit aláírni: Servo nel Signore Giuseppe della Madre di Dio.)

* **Az utcák új elnevezése.** Az utcák egy részének új elnevezését tudvalevőleg azzal adta vissza Nagyvárad város közgyűlése, hogy ne olyan sok, mintegy 150 utca nevének a megváltoztatását terjesztsek elő, mert ez legyőzhetlen bonyodalmakat idézne elő hosszú évekig. Az újabb javaslatot Komlóssy József tanácsnok készítette el, s ma fogja a tanács tárgyalni. Az új terv, igen helyesen, csak azokat az utcákat kereszteli el új névre, amelynél több egyforma nevű van, mint pl. a különféle Pecze- és Teleky-utcákat.

* **Kitüntetéssel letett bírói vizsga.** A nagyvárad-vidéki kir. járásbírósg egyik tehetséges nagyszorgalmu aljegyzője, Marossy Endre a múlt napokban kitüntetéssel tette le a bírói vizsgát Budapesten.

* **Halálozás.** Özv. *Fáber* Antalné városunk köztisztviselőben álló polgárnője ma éjjel hosszasan szenvedés után elhunyt.

* **Népmissió Király-Darócson.** *Kirdly-Darócson* f. év nov. 5-én vette kezdetét az áldásos népmissió, melyet P. *Flodung* József missió-főnök és P. *Bota* Ernő Jézustársasági atyák 9 napon át tartottak. Összesen 18 szent beszéd hangzott el ajkairól s 600-an járultak a töredelem, a bűnbánat szentségéhez. A templom naponta zsufolásig megtelt ajtatoskodó hivekkel s a jó atyák, kik naponta egy-egy óra hosszat prédikálva szólottak a szívhez, szólottak a lélekhez, a hajnali óráktól az est sötétjéig megszakitás nélkül szolgáltaták ki a bűnbánat szentségét, sok szívnek adták vissza nyugalmát és léleknek rég nélkülözött békéjét! Igyekezett e sz. missióban részt venni mindenki és megható volt az a példás buzgóság, mely a távol lakó kraszna-czégényi fiók egyház hiveit arra készítette, hogy nap-nap után a legnagyobb kitarással, kora reggel sötétben és este sötétben jött és ment mindig teljes számmal s gyóntak is valamennyien. A szomszédos lelkészek is, a hivek igazi épülésére, részt vettek a szent missióban. Magasztosan folyt le szombat este a Mária ünneplése, midőn 38 leányka fehérbe öltözve, égő gyertyával kezükben, Mária éneket énekelve mentek a templomba, s a főoltáron virágdísz és gyertya-fényben felállított szűz Mária szép lourdesi szobrát körül állva emelték az ajtatosság fényét. Mélyen megható volt vasárnap este a jó missió-atyák elbucuzása; a zsufolásig megtelt templomban nem volt szem mely ne könnyezett volna, pedig voltak ám sokan más felekezettűek is, kik szorgalmasan jártak az egész missió alatt a templomba. A megújított lelki hitélet és a k.-daróczi hivek hálaímaja legyen a nagylelkű, kegyes alapítványt tevő *Zajnay* János kanonok és prépost urnak jutalma! Boldog az a hitközség, mely egy ilyen sz. missió áldásában részesülhet!

* **A veszélyes Safrád-ház.** A Safrád-ház idestova úgy néz ki, mint a Petőfi csárdája; a fedele itt-ott jó, a fala meg kívánczik a Bémer-térre. Az életveszélyes épületet nem renoválhatja a város addig, míg a Bémer-tér és a színház ügye el nem dől. Nehogy azonban az épület fala dőljön ki s valami szerencsétlenség

get okozzon, a tanács feltámasztja a rozoga épületet, szóval eirendelte a közbiztonsági intézkedések megtételét.

* **Állami javak-e?** *Siffer Miksa* budapesti építész, aki a törvényszéki palotát építette, azon furcsa kérelemmel fordult a városhoz, hogy fizesse vissza Nagyvárad városa mindazon összeget részére, amelyet a vasuton Nagyváradra behozott építési anyagok után kövezetvám címén fizetett s azt hozza fel indokul, hogy az állami javak vámmentesek. A városi tanács azonban más véleményben van sakként vélekedik, hogy csak az átvett épület lesz majd állami javadalom, nem pedig a magán vállalkozó által felhasznált építőanyag. Így aztán nem is jár vissza a megfizetett kövezetvám.

* **Előléptetések az államvasutaknál.** A kereskedelmi miniszter a napokban rendeletet intézett az államvasutak igazgatóságához, amelyben felhívja a hivatalnoki kar szokásos karácsonyi előléptetésére vonatkozó javaslatok összeállítására. Az előléptetések számát kétszáz ötvenben állapítja meg a rendelet, mely szám a múlt évekkel szemben, megint csökkenést mutat.

* **A város gondjaira szorultak.** Nagyvárad város adóházában eddig 5 elszegényedett öreg embert és egy gyermeket tartott. Az eddigi állapot azonban nem felelt meg a kívánalmaknak, miért is az öregeket és a beteg gyermeket valamelyik intézetbe akarták adni, de egyikben sem volt hely sem a gyermek, sem az aggastyánok számára. A városi tanács akként segít a bajon, hogy az öt szegény embert Keresztési József nyug. rendőrtizedes gondjaira bizza s az öt ember ellátása és gondozásáért havonként 50 frtot fizet a város.

* **Rizottsági tagok választása Aradmegyében.** Folyó hó 14-én volt *Boros-Jenő* a megyebizottsági tagok választása. A kormány jelöltjei voltak br. *Solymossy* Lajos, *Barkó* Ferenc sikulai jegyző és *Bund* Aurél bokszei jegyző. A választási elnök *Molnár* Imre kir. közjegyző volt. Az ellenzék jelöltjei voltak *Zsiros* gurbai gör. kath. esperes, *Montza* sikulai gör. kel. pap és *Balan* borosjenői gör. kel. lelkész. Reggel 9 órakor kezdődött a választás. A küzdelem heves volt. Az ellenzék mindentelkövetett, hogy jelöltjei megválasztását keresztülvigye, azonban hasztalan volt minden erőlködése, hiába iparkodott a kormánypartot megbuktatni. Szép csendben folyt le a választás, a választók józanon, önmegadással dobták czéduláikat a szavazó urnába. Csak délután zavarta meg egy kellemetlen incidens a választást. Állítólag egy borosjenői ember bement volna szavazni ellenzéki czédulával, mit a választási elnök visszautasított azzal a megokolással, hogy az illetőnek nincs szavazati joga. Később újra bement az illető kormányparti czédulával és azt elfogadta volna az elnök. Erre az ellenzék jelöltjeinek egyike *Balan* pártfogásába vette az embert, szót emelt az elnök eljárása ellen. *Franyó* mérnökkel heves szóvitába bocsátkozott, a vége az lett, hogy *Balan* a csendőrök letartóztatták. Hogy minden intézkedéseik dacára mennyire féltékenyek a kormánypartiak, eléggé bizonyítja az a körülmény, hogy egy teljesen érdektelen egyént, ki esetleg ott időzött a nélkül, hogy izgatott volna, vagy csak valamit is csinált volna, egy izben a választási terem előszobájából kiutasították, mire az illető az utcán sétált fel és alá a nélkül, hogy az esperesen kívül valakivel váltott volna csak egy pár szót is, a csendőrök le akarták tartóztatni azzal az indoklással, hogy a szolgabírósg minden izgatást megtiltott. A kormánypart győzött. *Solymossy* kapott 396 szavazatot, *Barkó* 400, *Bund* 399 szavazatot. Az ellenzék jelöltjei közül *Zsiros* kapott 90, *Moncza* 93, *Balan* 70, *László* 4, dr. *Borsos* kórházi orvos 2 és végre *Kabdebó*, a járási főszolgabíró kapott 1 szavazatot. A jegyzők és a közigazgatás közegeinek győzelme volt ez a választás.

* **Tisza Kálmán koronája** A minap, a mikor *Tisza* Kálmán Nagyváradon járt, obstrukcióellenes beszédén kívül nagy föltűnést keltet — írja a »B. H.« — a koronája is. Nem a fején volt ugyan e korona, hanem a mellény zsebében hu-

zódott meg és onnan *Hamza Miska* cigányprimás tányérjába került. Ugy történt a dolog, hogy *Tisza* Kálmán nagy társasággal a korcsmában vacsorázott, a hol *Hamza Miska* muzsikált. Huzta, huzta a jó magyar nótákat, míg végre tányérozni ment. A főispán, a polgármester és a többi ur nagy bankót tett a cigány tányérjába, mert mindannyi röstelte volna, ha Nagyvárad gazdag képviselője lefőzi őket. A sok bankó gyűlt rakásra és televolt vele a tányér, a mikor a cigány *Tisza Kálmán* felé tartotta. A generális kotorászott a jobb zsebében, a bal zsebében, de nem akadt pénz a kezébe, végre a mellénye zsebéből kihuzta a kis tárczáját, egy ideig keresgélt benne, aztán egy koronát tett a tányérba. Az urak bosszankodtak, mert most főzte le őket *Tisza Kálmán*.

* **Ismeretlen hullá.** Tegnap számunkban hirt adtunk már arról a szerencsétlenségről, ami a velencei pályaudvaron történt. A rendőrség tegnap táviratban kereste meg a telegdi előljárósgot, hogy nem tudják-e ki lehetett a szerencsétlenül járt ember. A telegdi előljárósg erre a kérdésre nem meglehetően felelt. A rendőrség ma lefényképezteti a hullát és eltemeteti. A szerencsétlenség okának kipuhatólása végett a vizsgálat folyik.

* **Rablótámadás nappal.** Vakmerő rablótámadás volt B.-Ujfaluban fényes délelőtt; beállított egy ütött-kopott csavargó *Bondor* László aljárásbíró lakására s az ebédőbe hatolva fessegetni kezdte a szekrényt, de a cseléség lármájára elmenekült. Egyenesen *Balogh* Mihály hentesüzletébe futott, hol éles kést rántott elő s megragadta a mit sem sejtő *Balogh* torkát! — Adj pénzt! — kiáltott s magasra emelte feje fölött a kést.

A megrémült hentes segítségért kiabált, mire az utca népe összefutott s a támadó kézrekerült. *Kovács* Ferencnek hívják a jómadarat, szabadszállási születésű s a rendőrségek jól ismert alakja. Azzal védekezik, hogy az éhség vitte a kétségbeesett lépésre. *Kovácsot* bebeszítették a nagyvárad ügyészség fogházába.

Ismét az »Ujvilág«.

— Szocialis sajtóper. —

A nagyvárad esküdtszék tegnap harmadik ízben ítélkezett egy aradi czipész segéd: *Liptai* Iván felett, aki ez év elején két cikket irt az aradi »Ujvilág« című szocialista lapban.

Első ízben mind a két cikk inkriminálva volt izgatásért, azonban a vádlott ezen a tárgyaláson nem jelent meg s így távollétében tartották meg a tárgyalást.

Akkor ki is mondták az esküdtek a bűnöst s a törvényszék két havi államfogházra ítélte.

Amennyiben ezen a tárgyaláson a vádlott nem jelent meg, tegnap újra tárgyalták az ügyét, amelyre azután a vádlottat elővezették.

A vádlottat az egyik cikkben foglalt becsületsértésért pedig ugyancsak a nagyvárad esküdtbírósg már ítélte a tavaszon s akkor a vádlottat egy havi államfogházra ítélték, amely büntetést a vádlott már ki is állotta.

A tárgyalás unalmasan folyt le, csakis az a kérdés provokált nagyobb vitát, hogy vajjon az egy és ugyanaz cikkben foglaltakért elítélhető-e kétszer valaki vagy sem.

Ezen kérdés megoldása felett azután nagy vita fejlődött ki az ügyész és a védő között s ez volt egyedüli érdekes része a tárgyalásnak. Magáról a tárgyalásról tudósítónk a következőket közli:

Liptai Iván aradi czipészsegéd két cikket irt az Ujvilág ez év február 15-iki számába.

Az egyiknek a címe »A szocializmus terjedése«, másiknak: »A hires miniszter«.

Mindkét cikk meglehetősen keserű hangon van megírva.

A tárgyalásra a vádlottat az aradi rendőrségnek egy tagja kísérte.

A tárgyalást *Millye* Gyula vezette, a tanácsnak tagjai voltak *Fassie* Pál és *Grám* Sándor kir. tszéki bírók, jegyző *Nagy* János.

A vádhatósgot *Perjessy* Mihály dr. képviselte.

A tárgyalás megkezdése előtt a vádlott a

tárgyalásnak 10 óráig leendő felfüggesztését kérte, hogy ügyvédje jelen lehessen.

A törvényszék e kérelemnek helyt is adott, azonban az esküdszék megalakítását rendelte el, ami a következőképpen meg is alakult.

Szacsavay Ákos, Fleischer Lajos dr., Winkler Lajos, Kuncz Gusztáv, Tóth István, Kiss Dávid, Balázsovits Jenő, Stark Gyula, Voszka Ferencz, Váradi Mór, Daday József és Schweiger Ede dr.

Póttagok: Aufriht Mór és Déli Géza.

A védőügyvéd dr. **Kerényi Béla** megérkezéssel azután megkezdtek a tárgyalást a vádlottnak a kihallgatásával.

— Hogy hívják? — volt az elnök első kérdése.

— **Liptai Iván**, felelte a vádlott.

— Hány éves?

— Huszonnégy.

— Foglalkozása?

— Czipész legény.

— Hova való?

— Aradi lakos vagyok.

Ezen általános kérdések után felolvasták a vádlevelet, majd az inkriminált cikkeket. A cikkek akkor jelentek meg, amikor Szabolcsmegyében a szocialis mozgolódások voltak.

Az első a csendőrök ellen van intézve, míg a másik cikkben **Darányi** miniszter van megtámadva, azon alkalomból, amikor **Darányi** elrendelte a szocialis lapoknak a szigorubb ellenőrzését.

A cikknek felolvasása után az elnök a következő kérdéseket tette fel a vádlottnak.

— A felolvasott cikkeket ön írta?

— Igen, én írtam.

— Az ön akaratából lett közölve?

— Én adtam át a szerkesztőnek.

— Mi célja volt a cikkek írásával?

— Egyenes céloim nem volt semmi sem.

Majd ezután az elnök kérdésére úgy a védő, mint a vádlott előterjesztette, hogy az egyik cikkért a »Szocialismus terjedése«-ért már becsületsértésért büntetve volt s egy havi büntetést már szenvedett.

A kir. ügyész ezt mellőzni kéri, mert nézete szerint a cikkben lizitás is van, s ezért külön kell a büntetést kiszabni.

A védő ezzel szemben kéri a cikkért emelt vád elejtését.

A törvényszék ezen kérdésben, mivel már a bizonyítási eljárás megkezdődött, nem dönthetett s így mivel sem a vád sem a védelem nem kívánt a bizonyítási eljárás keretén belül semmit sem előhozni, megkezdődtek a perbeszéd.

A perbeszédre került ezután sor.

Dr. **Perjessy** kir. ügyész azzal kezdte beszédét, hogy a létért mindenkinek küzdeni kell s ezért nem itéli el a munkás osztályt, ha az sorsának javításáért küzd. De büntetendő cselekménynek tartja, ha azt erőszakosan, a társadalmi rend megbontásával akarják elérni.

Ilyen büntetendő cselekményt lát ő az inkriminált cikkeken, ilyennek tartja magát az Ujvilágot is, amelynek minden száma tele van izgató cikkekkal. Ezen lap nem azért van, hogy az a munkásoknak az érdekeit védje, hanem azért, hogy néhány ember attól anyagi hasznot huzzasson.

Izgatás van a cikkben, mert valótlant állít, azt mondja, hogy az urak elnyomják a népet. Majd áttér a büntető törvénykönyvre s ennek alapján bizonyítja, hogy a cikkben izgatás van. Kéri az esküdteket, hogy a bűnöst mondják ki.

Kerényi dr. ügyvéd védőbeszédje elején a cikkel foglalkozik. Kimutatja, hogy a cikkben foglalt eszmék mind benne vannak a híres szocialista írók műveiben, akiket ezért senki sem vádolt.

Az első cikk megírásáért a vádlott már különben is büntetve volt s ezért már nem is büntethető.

A második cikkben egyszerűen **Darányi**-val foglalkozik a vádlott, a **Darányi** eljárása felett mond kritikát. Izgatást ő egyik cikkben sem lát, hivatkozik a törvénykönyvre.

Azután hosszasan foglalkozik, hogy az első cikkért a vádlott már nem büntethető.

Kéri a vádlott felmentését.

A védő beszédje után heves szóváltás fejlődött ki az ügyész és a védő között.

Az ügyész azt állította, hogy az első cikk-

ben foglalt bűncselekmények között anyagi halmazat lévén, a vádlott a cikkben foglaltakért másodizben is büntethető, ezzel szemben a védő azt állította, hogy itt eszmei halmazatról lévén szó, a vádlott nem büntethető másodszer.

Vége is a heves vitának az elnök vetett véget.

Az esküdtekhez intézett kérdések felolvasása után az ügyész azt indítványozta, hogy a kérdéseket válasszák széjjel, úgy, hogy mind a két cikkre külön-külön kérdés legyen.

A törvényszék ezt *nem fogadta* el, mire az ügyész semmisségi panaszt jelentet be.

Az esküdtek azután meghozták a következő verdiktet.

1. Foglaltatik-e a két cikkben osztály ellenizgatás? 11 igen, 1 nem.

2. Szerzője-e a vádlott? 12 igen.

3. Vétkes-e az osztály elleni izgatás vétségében? 8 igen, 4 nem.

A törvényszék ezen verdikt alapján a vádlottat két havi államfogházra s öt frt pénzbüntetésre ítélte.

A vádlott és védője az ítéletben megnyugodott, míg az ügyész *semmisségi* panaszt jelentett be.

A tárgyalás fél 2 órakor ért véget.

Öngyilkos katona.

Tegnap ismét szaporodott egygyel azoknak a szerencsétlen fiatal embereknek a száma, akik megunva a gyöngyéletet — a katonaságot, a legdrasztikusabb eszközöz folyamodnak, hogy ettől megszabaduljanak.

A tegnapi öngyilkosságról tudósítók a következőket közli:

Dichter 39. ezredbeli századosnál szolgált **Bozsó** Antal közlegény.

A legény, aki Hajdu-Böszörménybe való, már kezdettől fogva nem tudott megbarátkozni azzal a dologgal, hogy ő katona legyen.

Bántotta a fegyelem, a szigor, meg a durva bánásmód, ezért privátdiner akart lenni.

Ez a kívánsága teljesült is, amennyiben **Dichter** századoshoz be is lett osztva.

A fiu azonban itt sem volt megelégedve, sorsába sehogy sem tudott beletörődni.

— Meglássák nem jó vége lesz ennek, megölöm magamat, — ismételte mindig.

Végzetes tettét azután kedden éjjel végre is hajtotta gazdájának nagy-német-utcai lakásán, a faskamarában felakasztotta magát. Reggel mikor észrevették, már egészen ki volt hülve a teste. A szerencsétlen fiúnál levelet találtak.

A holttestet mindjárt reggel beszállították a katonai kórházba.

Temetése ma délután lesz.

Az öngyilkos falujába, Hajdu-Böszörménybe pedig még tegnap távirat ment az elhunyt szüleihez, hogy a fiuk öngyilkos lett.

Mint mondják, a szülők egyetlen fiukat vesztették el az elhunytban.

MULATSÁG.

Hagverseny Álmosdon. *Álmosd* nagy községben a múlt hó folyamán **Buday Géza** jegyző fáradozása következtében olvasóegylet alakult, a mely életrealóságának számos tanujelét szolgáltatja már eddig is — rövid fennállása óta. A múlt napokban **Bay** Sándor földbirtokos, elnök indítványa folytán egyhangulag és nagy lelkesedéssel megválasztotta az egylet tisztelőbeli elnöké a székellyi járás népszerű főszolgabíróját **Kovácsnay** Marczelt. Szombaton pedig (e hó 12-én) az óvoda szépen díszített termében hangversenyyel egybekötött zártkörű táncmulatságot rendezett saját pénztára javára, mely fényesen sikerült — s amelyen megjelent a váradi intelligencia teljes számban. A műsort a dalárda nyitotta meg, előadván *Donizetti* »Ezred leánya« cz. opera egyvellegét. A kizárólag földmivelőkből álló dalárda szinte egészen

elragadta a nagyszámu közönséget — az összhangzat és a precise előadás meglepő volt; s minden egyedül *Schleinig* tanító érdeme. Azután **Balogh** Elemér felolvasta a »falusi élet« cz. pompás humoros rajzát. **Kardos** Gyula pedig előadta a »Szeretem nőket« cz. monológot, mely zajos tetszést aratott. Az est fényjátéka volt **Fisch** Lajos hegedű játéka, akinek művésze mindenhol elismerésre talál. **Balogh** Endre sikerrel előadta a »Béldi bál« cz. költeményt. A műsort a dalárda rekeszté be *Szent-irmay* Elemér népdalaival, mely ennek szintén kitűnően vált be.

A négyest 20 pár táncolta.

Jelen voltak. *Asszonyok*: Bay Sándorné, Balázs Józsefné, Balogh Endréné, Balogh Lajosné, özv. Balogh Pálné, Berger Antalné, Buday Gézáné, Ember Józsefné, Fényes Endréné (Székelyhid), Fráter Istvánné, Fráter Zoltánné, Gránát Sámuelné, Izsák Antalné, Kálmáncshelyi Ferenczné, Köhalmi Ferenczné (Nagy-Léta), Nagy Dánielné (Fr-Olaszi), Schleinig Gáborné, Spett Józsefné, Steiner Benőné, Szekeres Gyuláné, Végh Istvánné (Bagamér).

Leányok: Bay Katicza, Balkó Fánika, Buday Erzs, Anna és Margit, Bot Eszter, Dobsa Olga (Er-Semlyén), Fényes Lenke és Szeréna (Székelyhid), Fráter Irma, Köhalmi Margit és Hana (Nagy-Léta), Steiner Etelka, Spitz Ella, Szász Mathild (Bagamér), Szilágyi Antónia (B.-Gyula) és Varga Róza.

EGYESÜLETEK.

Szigligeti Társaság ülése.

A »Szigligeti Társaság« tegnap délután rövid választmányi ülést tartott, melyen **Rádl** Ödön elnöke alatt jelen voltak: dr. **Bodor** Károly, **Winkler** Lajos, **Láng** József, **Szombathy** István, **Sulyok** István, **Sipos** Orbán, dr. **Gyémánt** Jenő, dr. **Adorján** Ármin.

Az ülés egyik tárgya volt az elnök jelentése arról, hogy a 20-ára tervezett matiné *elmarad*, ennek oka az egyik közreműködő tag, **Endrődy** Sándor gyöngékedése. Az újabb határideje deczember 4 vagy 11-ike van terdvéve, melyen való közreműködésre dr. **Várady** Antal volna felkérendő. A választmány felkérni határozza; továbbá felkéri a felolvasásokon való közreműködésre mindazokat a társasági tagokat, akik felolvasásokon még nem működtek.

A debreczeni »Csokonai kör« meghívja a társaságot az általa f. hó 27-én rendezendő színész jubileumra. A választmány elhatározza, hogy az ünnepélyen öt tagu küldöttség által fogja magát képviseltetni, melyben részt vennének **Rádl** Ödön elnök, **Nagy** Márton, dr. **Bodor** Károly, dr. **Gyémánt** Jenő, dr. **Adorján** Ármin.

Szigligeti eredeti kézírata.

A társaság multkor tartott ülésében elhatározta, hogy Szigligeti egy eredeti kéziratát **Kun** fővárosi antiquarustól megszerzi. »Egy nagyra termelt férfit« című kézírata Szigligetnek meg is szerzettetett s ezt az elnök bemutatja a választmányynak s intézkedni fog, hogy több Szigligeti ereklyék szereztessenek be a társaság birtokába.

Felolvastatik továbbá »Museum és könyvtárak országos főfelügyelőség«-nek átirata, a társaság által fentartott népkönyvtárakra vonatkozólag, melyben **Fraknói** Vilmos, az országos felügyelő a támogatást kilátásba helyezi. A választmány elhatározza a tárgyalások megkezdését az országos főfelügyelőséggel.

Dr. **Adorján** Ármin jelenti, hogy a társaság ingó vagyónának talált helyet a népnevelési egyesület helyiségében. A választmány örvendetesen veszi tudomásul s az egyleti vagygon rendezését határozza el.

Naményi Lajos indítványára vonatkozólag Biharmegye es Nagyvárad monographiájára vonatkozólag a választmány véleménye úgy hangzik, hogy a társaság anyagi eszközei sokkal csekélyebbek, semhogy ily nagy mű létrehozását sikerrel kezdeményezhetné s így ez indítványt tudomásul veszik.

Dr. **Bodor** Károly és dr. **Adorján** Ármin társasági tagok új tagul ajánlják **Szathmáry** Zoltánt.

A választmány az ajánlást egyhangulag elfogadja.

A koldusápoló közgyűlése. A *Szt. László*-ról nevezett nagyvárad *koldusápoló* és figyermek menedékház egyesület, f. hó 23-ik napján d. u. 4¹/₂ órakor saját helyiségében az 1899-iki költségeloirányzat megállapítása véget *közgyűlést* fog tartani, melyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1898. november 15-én. Az egyleti elnökség.

SPORT.

Nagy vadászat Kis-Szántón. Báró Königswarter Herman nagybirtokos kis-szántói vadászterületén ma, csütörtökön nagy vadászat lesz, melyen Nagyvárad legelőkelőbb Nimródjai vesznek részt; a többek között Beöthy László főispán és Szunyogh Péter alispán is jelen lesznek a vadászon.

Igazságszolgáltatás.

Képviselők párba. Egy élesebb hangú hírlapi polemia következtében *Holló Lajos* és *Légrády Károly* orsz. képviselők tavaly pisztoly párba vittek. Sebesülés nem történt. A budapesti törvényszék párbaívés miatt úgy *Hollót*, mint *Légrádyt* két-két heti államfogházra ítélte. A kir. ítélő tábla mindkét vádlott büntetését *öt napi* államfogházra szállította le s ezt az ítéletet *Losonczy Ödön* kuriai bíró előadása mellett ma délelőtt a kir. kuria is helybenhagyta.

A kilőtt nagybögös. A rákos-csabai cigánybanda az elmúlt tavaszon nagybögös nélkül járta be a korcsmákat. Ha valamelyik muzsikáltató legény megkérdezte tőlük, hogy hol van a nagybögös, a primás busan mondogatta: — Kilőtték, instálom, kilőtték! . . .

Hogy miképen lőtték ki a nagybögöst, ezt ma délelőtt a pestvidéki törvényszék tárgyaló termében hallgatták meg az érdeklődők. Ugy történt az eset, hogy ez évi április 20-án este *Csapitzky József* betért *Zsutori Ferencné*, korcsmájába, ahol éjfélig idogált. Ekkor vetődtek oda *Oláh József*, *Villás Antal* és *Ravasz Ferenc* muzsikuskisbögösök, akikkel *Csapitzky* mindjárt el is huzatta a nótáját. Később a mulató legény a korcsma elé ment, ahol egy csomóba állottak *Nagy József*, *Nagy György*, *Czetényi András*, *Fodor József* és *Szalai Gábor*. *Csapitzky* rájuk kiáltott:

Mondjátok meg a neveteket. A ki nem mondja meg az hunczut gazember!

Nagy József azzal felelt a kötekedő legénynek, hogy arczul ütötte. *Oláh József* a nagybögös a verekedők közé lépett és csitítani akarta *Csapitzkyt*. De ez hirtelen félrelökte a cigányt, oda kiáltotta a muzsikuskisbögösöknek:

— Megálljatok, mindjárt láttok rossz világot!

Ezzel hazafutott magához vette a töltött pisztolyát, odament a cigányok házához és belépett az ablakon, a lövés *Oláh Józsefet* találta a balkaron. Ezért nem szólott *Rákos-Csabán* tavasszal a nagy bögös.

A pestvidéki kir. törvényszék, *Rónay Kálmán* elnökletével ma tárgyalta ezt a cigányveszedelmet. *Steiner Béla* dr. védő ügyvéd beszédének meghallgatása után *Csapitzkyt* szándékos emberölés büntetésében bűnösnek mondta és két évi börtönrre ítélte, a melyből hat hónapi vizsgálati fogságot kitöltöttek vett. Az ítélet jogerőre emelkedéséig az elítéltet, a ki felebbezett, szabadlábra helyezték.

REGÉNY-CSARNOK.

A TÜNDÉR-ROZSÁK.

— Egy kis botanikával elegy novella. —

Irta: *Kontúr Béla*.

6

A bárónő ásitott. S aztán hirtelen odafordult *Kitai* felé, s kérdezé:

— Hogy hívják ezt a virágot magyarul?

— Ennek neve nincs — mondá ünnepélyesen *Kitai* helyett a gróf — azonban a bárónő tiszteletére elnevezzük *tündér-rozsának*.

A báró, a bárónő s a *guardián* azután visszatértek a kolostorba. A két fiatal ember *Rontó* irányában utnak eredt s csak későn este érkeztek vissza, a midőn már *Piroska bárónő* az egyik czellában a boldog álmát aludta.

Öt nap múlva, mint minden év *agustus 5-én*, *havi Boldogasszony* napja, bucsu volt a zárdá környékén. Ezt a bucsut a törökök kiűzésének emlékére szokták tartani 1692 óta s ilyenkor a *ferencz-rendiek* többi kolostorából is hívják meg atyákat, hogy az oda zárándokló hívőkkel szentgyakorlatot tartsanak. *Messze földről*, még *Kolozsvár vidékéről* is szoktak jönni bucsusok, a kik szent énekeket énekelve, templomi lobogók alatt zárándokolnak ide, Nagyváradnak apraja-nagyja elszokott jönni ilyenkor a *Püspöktúró*ba, az egyes czéhek lobogóikkal, az atyamesterék *diszmagyarban*, a *premontrei gimnázium* növendékei tanáraikkal, a *törvénytáncosok*, a *kispapok*, úgy hogy csak irmagul marad egy-két ember *Váradon*. Így történt ez 1798 ban is, *agustus 5-én*, már hajnal előtt kocsira kapott valahány épkézlabu magyar és német volt a vidéken s asszonyostul, háznépestül, himzett ünneplőben behajtatott Nagyváradra s onnét gyalogszerrel a *Püspöktúró*ba. A lelkészek összetoborzották a híveket, a kik ellátták magukat jóféle borral, puha cipóval, aztán megindultak a belényesi országúton, szent szolozsmákat énekelve. Már reggel hét órakor beláthatatlan tömegbe verődve, előzönlötte a nép a zárdá kissé dombos környékét.

Az ájtatosság befejezése után nagy lakoma volt. A szabad ég alatt vert sátrakban sutorékkolt a *laczikonyhák* pecsenyéje és piros bor mellett csakhamar tánczra perdült a fiatalok. Ott illegették magukat a fák alatt a hamisszemű berettyó-ujfalusi menyecskek, aranyhímzésű pruszlikban, a tánczolóknak pedig a *váradolászai veteránok* sváb bandája recsegett a hopszpolkát. Az öregek is elmulattak, úgy, a hogy azt a jólétben élő nép szokta tenni, borral öntözgetvén kiszáradt gégejüket; *Bumbera Miska* szürszabó már reggel óta *»áziliumban* volt, így szokták nevezni *Biharországban*, ha valaki felönt a garatra.

Waldstein gróf még délelőtt elment fogolyra vadászni, de nem lőtt csak hármat s kissé bosszusan tért haza. Egyik ákácza alatt megállott, vállán fegyverével s nézte a vigadó embereket.

A fiatalok járták a csárdást, melyhez a talpalávaló öt cigány szolgáltatotta. *Maga Kitai* bel barátunk is, a gróf ur adjunktusa, ugyancsak járta a kopogókat a szép *Piroska bárónő*vel, hogy öröm volt nézni a két fiatal teremést. A gróf fagyosan mosolygott.

Egy nagy sátor alatt Nagyvárad tekintélyes polgárai ültek s nagyokat nevettek *Bumberán*, a ki félig berugott fölve kifogyhatatlan volt a nevetető mókákban. Egy másik sátorban *Lonovics Endre* fizikus ült, *Cserhalmay Czelesztin* irgalmasrendű főgyógyász és *Gyárfás Mihály*val, a gazdag élesdi patikussal, a ki elhozta magával nemcsak a feleségét, de a leányát is, egy bájos ezerhetes, takaros teremést, a ki oly szép volt mint a megtestesült gyönyörűség.

Külön sátor alatt ültek a menyegző urai, több lelkész, a *guardián* ur, *Bolza Péter* báró, *Novák*, *Békésmegye* főispánja, *Szilágyi Dénes* biharmegyei alispán, *Szunyogh Bertalan* földbirtokos és neje. Az a fa, amely alatt *Waldstein gróf* nézte a tarka képet, olyan messze volt a sátorától, hogy nem hallotta, mit beszélnek, pedig *Bolza báró* éppen ő róla beszélt *Szunyogh-nak*:

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Bánffy miniszterelnök diszpolgár.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.)

A főváros *Bánffy Dezső* miniszterelnököt éppen a lefolyt képviselőházi izgalmak után, melyekben a miniszterelnök ur hirneve újabb és újabb megpróbálta-

tásoknak volt kitéve — diszpolgárnak választotta.

A jeles aktus a főváros ma tartott rendkívül népes és felette abnormis lefolyású közgyűlésén ment végbe.

Es felszállingóztak a közgyűlésre *Morzsányiék* is, akik a kisebbséget minden módon terrorizálni akarták. Szónokaikat folytonosan lehurrogta, beszédeibe belekiabált.

Az éleshangu kijelentések s indulatos szóváltásokban nem volt hiány a közgyűlésen s meglátszott, hogy a kis ellenzék nagy harcra fog vivni a cinikus többséggel, mely az érvekre csak eláll! kiáltásokkal tudott válaszolni.

Lipthay Béla báró a többség folytonos lármája közt beszél s beszédét így rekeszti be:

— *Haynau* diszpolgárságát értem, de *Bánffy-ét* nem. (Eláll, levele!)

Polonyi Géza *Bánffy* br. miniszterelnök diszpolgárságra érdemes tetteit fejtegeti. *Hentzi* szobrának eltávolítása egy gyalázatos csalás, támadás az alkotmány ellen. Fölolvassa *Lobkovitz* herczeg rendeletét.

Várkonyi Vilmos és *Springer* a többség tomboló viharában fejtegetik, hogy *Bánffynak* a diszpolgárság csak eszköz, csak segítség akar lenni arra nézve, hogy kétségbeesett helyzete megjavuljon.

Hegedüs ügyvéd: Aki kormánypartit, az mind svindler.

Erre egész tömegben röpködtek a gyalázó szavak, végre 10 órakor az óriási többség megszavazta a diszpolgárságot, melynek azután óriási éljent csapott.

Az ellenzék felháborodva távozott a tereméből.

Kihallgatás a királynál.

Bécs, november 16. Ő Felsége tegnap külön kihallgatáson fogadta *Schönborn* biborost. (Magy. Táv. Ir.)

Rekviem.

Bécs, november 16. Ma délelőtt 11 órakor a burg-templomban gyászmise volt a toszkánai özvegy nagyherczegné lelkiüdvéért. Ott volt a király az uralkodóház tagjaival. (Magy. Táv. Ir.)

Eszterházi Miklós herczeg esküvője.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) *Eszterházy Miklós* herczeg ma kelt egybe *Czirák Margit* grófkisasszonnyal a budavári plébánia templomban. A polgári esketést maga a belügyminiszter végezte, az egyházi áldást pedig *Vasary Kolozs* herczegprimás végezte. Az ifju pár nem Bécsben, hanem *Budapest*en és *Kismarton*ban fog tartózkodni.

Szturdza banditái.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) *Bukarestben* most folynak a községi választások mely véres harczzal végződött. A katonaság összetűzött a polgársággal s az utóbbiak a katonaságra lőttek. *A lövésektől két ezredes s egy kiszolgált öreg kapitány sebesült meg s ezek megtáviratozták az esetet* *Károly* királynak bejelentve, hogy *Szturdza banditái* mit mivelnek.

A lengyel Somoskeöy elfogva.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Koritovszky Konstantin grófról van szó, arról a veszedelmes kalandorról, aki minap szökött meg a sztaniszlani fogházból, a hova váltóhamisítás miatt került. Enlítettük már, hogy a gróf évekig élt Budapesten nagyuri módon. Pénze bőven volt a pazarlásra, mert a felsővidéki birtokspeculációi fényesen sikerültek. Folytonos tánczot járt a büntető törvénykönyv paragrafusai között. A fővárosban elegáns legénylakása volt, a melynek ajtónállója valódi szerecsen volt. Pompás esti multságok zajlottak le lakásán, ahol a háziasszonyi tisztet P. M. kisasszony, egy hirneves magyar feltaláló csodaszép leánya töltötte be. A kisasszony egyszer merész tervet pendített meg, olyan Inger-Szolimán-féle expedíciót akart szervezni, a melynek azonban nem a forró Afrikában, hanem a jeges Klondykebe kellett volna mennie. Koritovszky gróf fölolvadásokat tartott lakásán, a mely ilyenkor kalandos emberek találkozó helye volt. Az expedíció főnöke maga a gróf lett volna, titkára pedig egy zalamegyei földbirtokos, aki abban az időben örökölt. Szerencséjére nem fért könnyen a pénzéhez s a terv dugába dőlt. Koritovszky még megkísérelte ugyan, hogy részvénytársasági alapon konzorciumot teremtsen, a mely az expedíció költségeit viselje, de hát ebben a vállalkozásában is elfordultak tőle. Koritovszky gróf azután eltűnt Budapestről s csak a múlt hónapban hallottunk újra róla, amikor letartóztatták és most a mikor megszökött a börtönből.

A fővárosi rendőrségnek azonban sikerült őt Budapesten elfogni s most ismét börtönben ül.

Spanyolország és Amerika.

Washington, nov. 16. Egy kormányhivatalnok közlése szerint a békebizottságnak néhány ülése valószínűleg azzal a kérdéssel fog foglalkozni, mekkora összeget fizessenek az Egyesült-Államok a Filippi-szigetek átengedéseért Spanyolországának. Ha a tárgyalásokat abbahagynák, Amerika azonnal birtokába veszi a Filippi-szigeteket és hadjáratot indít a végcéllal, hogy feltétlenül átengedjenek neki minden területet, amelyet követelni fog. Hir szerint a kormány most szívesebben fizetne 20 vagy 25 millió dollárt, semhogy újra háborút indítson. Mac Kinley einök azonban nem akarja megengedni a tárgyalások méltatlan kinyújtását. (Magy. Táv. Ir.)

Anglia és Franciaország.

Manchester, nov. 16. Chamberlain gyarmatügyi miniszter tegnap itt tartott beszédében ezeket mondta: A katonai és

tengerészeti készülődések célja semmi esetre sem fenyegetés valamely hatalom ellen és nem is tekinthető annak; ezek csak óvintézkedések, a melyek egy más nemzettel való súlyos konfliktus pillanatában nagyon természetesek. Oktalanság volna ezeket az intézkedéseket megszüntetni, mielőtt minden veszedelem elmúlik. Meg vagyok róla győződve, így folytatta beszédét, hogy a békének minden barátja ezt a reményt táplálja. Franciaország elhatározása a Fasoda-ügyben azt jelenti, hogy Franciaország elismeri az általunk védett elvet. Egyiptom nevében, a melyet a legnagyobb áldozatokkal mentettünk meg a tönkrejutástól és az anarkiától és ismét kedvező helyzetbe juttattunk, követeljük az uralmat mindama területek fölött, a melyek valaha Egyiptomhoz tartoztak, de a dervisek kezére jutottak. Az egyiptomi és francia területek határának pontos meghatározása történelmi és földrajzi vizsgálódások és barátságos eszmecsere tárgya lehet és mi megadhatunk Franciaországnak minden lehetséges garanciát arra, hogy kereskedelmét a Nilushoz irányítsa; de a most kifejtett elvre nézve minden diskusszió lehetetlen.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1898. nov. hó 15-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: Ó 10.—. Uj 9.80. Kétsz. buza 8.—8.50. Rozs 7.60—8.—. Arpa 5.10—5.60. Zab 5.20—5.50. Tengeri: 3.80—4.10. Borsó 15.—. Lencse 18.—. Bab 6.70. Köleskása 12.—. Burgonya 2.—. 100 kiló lángliszt 17.—, zsemlyelisz 16.—, fehérkenyér liszt 15.—, barnakenyér liszt 13.—, széna fuvarral 2.10, szalma 0.60 Szalona 72.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.20, tölgyfa 2.90, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—, Öntött gyertya 44.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 1.—. 1 mm. kősó 10.70. nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 33.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 24.—, mész 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 8.30. köles 5.—. repce —, dió 16.—, mogoró 12.—, aszalt szilva 12.—. Egy kilogramm savanyú káposzta 12, szalonna 72, sertéshus 56, juh-hus 32, veres hagyma 8, fog-hagyma 26, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 14. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag — 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1898. évi nov. 15-ről: Tiszta buza körülbelül 1400 hltr, kétszeres buza 300 hltr, rozs 500 hltr, árpa 200 hlt.

zab 300 hltr, tengeri 2500 hltr, burgonya 700. hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 170 drb, félhizott 200, sovány 240, süldő 390, malac: 500, hizott marha 13, jármás ökör 560, fejős tehén 300, borju 280, bivaly —, juh és kecske és 350, ló 444.

Marha ártáblázat 1898. november 15-ről
Egy pár első rendű jármás ökör 295—325, egy pár másodrendű jármás ökör 200—290, egy pár harmadrendű jármás ökör 120—185, 1 pár fejős tehén 86—190. 1 drb.vágó ökör 250 kgr. 63—85. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 43—64, 1 drb. veres borju 12—18, 1 drb. fél éves borju 16—22, 1 drb egy éves borju 22—32, két éves borju 31—58. 1 pár hizott sertés 45—85, 1 pár fél éves 20—24 1 pár egy éves sertés 35—56, 1 pár két éves sertés 56—82, egy jó igás ló 50—80, egy pár ökrbőr 16—21, egy pár tehénbőr 12—16 1 pár borjubőr 5—8, 1 pár lóbőr 6—10.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. november 16-án

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	119.—
Magyar koronajárdék	— — — — —	97.75
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,10%	— — — — —	119.75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,70%	— — — — —	100 —
Magyar keletvasúti államkötvény 1876-ból	— — — — —	119.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	96.10
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — — —	100.55
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	— — — — —	97.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	161.50
Tiszabályozási és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	135.—
Osztrák járdék papírban	— — — — —	101.—
Osztrák járdék ezüstben	— — — — —	100.75
Osztrák járdék aranyban	— — — — —	120.—
Osztrák korona járdék	— — — — —	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	140.—
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	910.—
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	383.25
Osztrák hitelintézeti részevény	— — — — —	355.75
Páris vista	— — — — —	34.—
Német birodalmi márka	— — — — —	58.95
London vista	— — — — —	120.60
Páris vista	— — — — —	47.60
20 márkás arany	— — — — —	11.78

SZERKESZTŐI POSTA.

Trilby. Helyben. Néhány nap előtt átkutattuk teljesen a fiókunkban levő kéziratokat, — olyan léle dolog ez, mint önöknél a nagymosás! — de sajnos, a két reklamált tárczát nem találtuk meg. Talán sejtették jövődő sorsukat és — a papirkosár felé huzódtak. De ne hogy azt higye rólunk, hogy vizsgálat nélkül mondtunk ítéletet a kéziratok sorsa felett, kijelentjük, hogy készségesen átolvaszuk azokat, csak tessék még egyszer leírni és beküldeni. Együttal ígérjük, hogy jövőben nagyobb gondnal őrizzük becses írásait és nem várakoztatjuk sokáig az üzenetre.

Sz. Gy. K.-K.-Félegyháza. Nincs ellene kifogásunk, azonban azt kívánjuk, hogy ha a szerző neve ki van téve, az az átvételnél is megmaradjon.

O. S. Nagyvárad. Azzal az ügygyel nem akarunk még egyszer foglalkozni. Bővebbet esetleg a városi hivatalban nyújthatnak.

K. Gy. Álmosd. Felülfizetéseket, kölcsönös megállapodás szerint egész terjedelmében csak úgy közöljük, ha az illető a vidéki hírlapírók szövetségének javára 1 frtot fizet.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek

a „TISZÁNTUL“

kiadóhivatalában.

A koldusapoló közgyűlés. A *Szt. László-ról* nevezett nagyvárad *koldusapoló* és gyermek menedékház egyet. f. hó 23-ik napján d. u. 4 $\frac{1}{2}$ órakor saját helyiségében az 1899-iki költségelőrányszat megállapítása véget *közgyűlést* fog tartani, melyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad²1898. november 15-én. Az egyleti elnökség.

SPORT.

Nagy vadászat Kis-Szanton. Báró K. G. E. S. w. a. r. t. e. r. Herman nagybirtokos kis-szanton vadászterületén ma, esütörtökön nagy vadászat lesz, melyen Nagyvárad legelőkelőbb Nemrodjai vesznek részt; a többek között Beuthy László főispán és Szunyogh Péter alispán is jelen lesznek a vadászaton.

Igazságszolgáltatás.

Képviselők párba. Egy élesebb hangú hírlapi polemia következtében *Holló Lajos* és *Légrády Károly* ország képviselők tavalyi puszoly párbaft vityak. Sebesülés nem történt. A budapesti törvényszék párbajvétség miatt egy *Hollót* mint *Légrádyt* két-két heti államfogságra ítélte. A kir. bíró tábla mindkét vádlott büntetését *öt nap* államfogságra szállította le s ezt az ítéletet *Losonczy Ödön* kir. bíró előadása mellett ma délelőtt a kir. kúria is helybenhagyta.

A kilótt nagybögs. A római-esabai cigánybánda az elmúlt tavaszon nagybögs nélkül járta be a körszámát. Ha valamelyik muzsikárató legény megkérdezte tőlük, hogy hol van a nagybögs, a primás la-san mendogatta: — Kilótték, instálom, kilótték! . . .

Hogy miképen ítítették ki a nagybögsöt, ezt ma délelőtt a pestvidéki törvényszék tárgyaló termében hallgatták meg az érdeklődők. Ugy történt az eset, hogy ez évi április 20-án este Csapitzky József betért Zsuzsóni Ferenczné, körszmájába, ahol éjfélig idogalt. Ekkor vetődtek oda Oláh József Villás Antal és Havasz Ferenc muzsikus cigányok, akikkel Csapitzky mindjárt el is huzatta a nótáját. Később a mulató legény a körsma elé ment, ahol egy csomóba állottak Nagy József, Nagy György Czetényi András, Fodor József és Szalai Gábor. Csapitzky rájuk kiáltott:

Mondjátok meg a neveteket. A ki nem mondja meg az hunczut gazember!

Nagy József azzal felelt a kötelező legénynek, hogy arezul ütötte. Oláh József a nagybögs a verekedők közé lépett és csitítani akarta Csapitzkyt. De ez hirtelen félrelökte a cigányt, oda kiáltotta a muzsikusoknak:

— Megálljatok, mindjárt láttok rossz világot!

Ezzel hazafutott magához vette a töltött pisztolyát, odament a cigányok házához és belépett az ablakon, a lövés Oláh Józsefet találta a balkaron. Ezért nem szólott Rákos-Csabán tavasszal a nagy bögs.

A pestvidéki kir. törvényszék, Rónay Kálmán elnökletével ma tárgyalta ezt a cigányveszedelmet. Steiner Béla dr. védő ügyvéd beszédének meghallgatása után Csapitzkyt szándékos emberölés büntetésében bűnösnek mondta és két évi börtönnre ítélte, a melyből hat hónap vizsgálati fogságot kitöltöttek vett. Az ítélet jogerőre emelkedés-éig az elíteltet, a ki felebezett, szabadlábra helyezték.

REGÉNY-CSARNOK.

A TÜNDÉR-ROZSÁK.

— Egy kis bostanikával elegy novella. —

Írta: Kontúr Béla.

6

A bárónő ásitott. S aztán hirtelen oda-fordult Kítabelhez, s kérdező:

Hogy hívják ezt a varágot magyarul?

— Ennek neve nemes — mondá ünneplésen Kítabel helyett a gróf — azonban a bárónő tiszteletére elnevezzők tündér-rozsának.

A báró, a bárónő s a guardián azután visszatértek a kolostorba. A két fiatal ember Rontó irányában utnak eredt s csak későn este érkeztek vissza, a midőn már Piroksa bárónő az egyik ezellában a boldog álmát aludta.

Öt nap múlva, mint minden év agusztus 5-én, havi Boldogasszony napja, bucsu volt a a zárda környékén. Ezt a bucsut a törökök kiűzetésének emlékére szokták tartani 1692 óta s ilyenkor a ferencz-rendiek többi kolostorból is hívnak meg atyákat, hogy az oda zárándokló hívőkkel szentgyakorlatot tartsanak Messze földről, még Kolozsvár vidékéről is szoktak jönni bucsusok, a kik szent énekeket énekelve, templomi lobogók alatt zárándokolnak ide. Nagyváradnak apraja-nagyja elszokott jönni ilyenkor a Püspöktúrdóba, az egyes ezélek lobogóikkal, az atyamesterek díszmagyarban, a premontréi gimnázium növendékei tanáraikkal, a törvénytanulók, a kispapok, ugy hogy csak irmagul marad egy-két ember Váradon. Így történt ez 1798 ban is, agusztus ötödikén, már hajnal előtt koesira kapott valahány épkézlábu magyar és német volt a vidéken s asszonyostul, háznépstül, himzett ünneplőben behajtatott Nagyváradra s onnét gyalogszerrel a Püspöktúrdóba. A lelkészek összetoborzották a híveket, a kik ellátták magukat jóféle borral, puha cipóval, aztán megindultak a belényesi országoton, szent zsoltosmákat énekelve. Már regel hét órakor beláthatatlan tömegbe verődve, előzönítte a nép a zárda kissé dombos környékét.

Az ájtatosság befejezése után nagy lakoma volt. A szabad ég alatt vert sátrakban susterökelt a lazakonyhák pecsenyéje és piros bor mellett csakhamar tánczra perdült a fiatalság. Ott illegettek magukat a fák alatt a hamisszemű berettyó-ujfalusi menyecskek, aranyhímzésű pruszlikban, a tánczolóknak előtt pedig a váradoszói veteránok sváb bandája recsegette a hupszpolkát. Az öregek is elmulattak, ugy, a hogy azt a jólétben élő nép szokta tenni, borral öntözgetvén kiszáradt gégéjüket; Bumbera Miska szárszabó már reggel óta »áziliumban volt,« így szokták nevezni Biharországban, ha valaki felönt a garatra.

Waldstein gróf még délelőtt elment fogolyra vadászni, de nem lőtt csak hármat s kissé bosszusan tért haza. Egyik akácza alatt megállott, vállán fegyverével s nézte a vígadó embereket.

A fiatalok járták a esárdást, melyhez a talpalávaló őt cigány szolgáltatta. Maga Kítabel barátunk is, a gróf ur adjunktusa, ugyancsak járta a kopogósát a szép Piroksa bárónővel, hogy öröm volt nézni a két fiatal teremést. A gróf fagyosan mosolygott.

Egy nagy sátor alatt Nagyvárad tekintélyes polgárai ültek s nagyokat nevettek Bumberán, a ki főleg berugott fővel kifogyhatatlan volt a nevetető mókákban. Egy másik sátorban Lonovics Endre fizikus ült, Cserhalmay Czelesztin irgalmasrendű főgyógyászszel és Gyárfás Mihályival, a gazdag élesdi patikussal, a ki elhozta magával nemesak a feleségét, de a leányát is, egy bájos ezerhetes, takaros teremést, a ki oly szép volt mint a megtestesült gyönyörűség.

Külön sátor alatt ültek a menyé urai, több lelkész, a guardián ur, Bolza Péter báró, Novák, Békésmegye főispánja, Szilágyi Dénes biharmegyei alispán, Szunyogh Bertalan földbirtokos és neje. Az a fa, amely alatt Waldstein gróf nézte a tarka képet, olyan messze volt a sátólól, hogy nem hallotta, mit beszélnek, pedig Bolza báró éppen ő róla beszélt Szunyogh-nénak:

(Folyt. k.)

TAVIRATOK.

Bánffy miniszterelnök diszpolgár.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) A főváros *Bánffy Dezső* miniszterelnököt éppen a lefolyt képviselőházi izgalmak után, melyekben a miniszterelnök ur hirneve újabb és újabb megpróbálta-

tásoknak volt kitéve — diszpolgárnak választotta.

A jeles aktus a főváros ma tartott rendkívül népes és felette abnormis lefolyású közgyűlésén ment végbe.

Es felszállingóztak a közgyűlésre Morzsányiek is, akik a kisebbséget minden módon terrorizálni akarták. Szónokaikat folytonosan lehurrogta, beszédeibe belekiabált.

Az éleshangu kijelentések s indulatos szóváltásokban nem volt hiány a közgyűlésen s meglátszott, hogy a kis ellenzék nagy harcztot fog vivni a cinikus többséggel, mely az érvekre csak eláll! kiáltásokkal tudott válaszolni.

Lipthay Béla báró a többség folytonos lármája közt beszél s beszédét így rekeszti be:

— Haynau diszpolgárságát értem, de Bánffy-ét nem. (Eláll, levele!)

Polonyi Géza Bánffy br. miniszterelnök diszpolgárságra érdemes tetteit fejtegeti. Hentzi szobrának eltávolítása egy gyalázatos család, támadás az alkotmány ellen. Fölolvassa *Lobkovitz* herczeg rendeletét.

Várkonyi Vilmos és *Springer* a többség tomboló viharában fejtegetik, hogy Bánffynak a diszpolgárság csak eszköz, csak segítség akar lenni arra nézve, hogy kétségbeesett helyzete megjavuljon.

Hegedüs ügyvéd: Aki kormánypartí, az mind svindler.

Erre egész tömegben röpködtek a gyalázó szavak, végre 10 órakor az óriási többség megszavazta a diszpolgárságot, melynek azután óriási éljent csapott.

Az ellenzék felháborodva távozott a teremből.

Kihallgatás a királynál.

Bécs, november 16. Ő Felsége tegnap külön kihallgatáson fogadta *Schönborn* biborost. (Magy. Táv. Ir.)

Rekviem.

Bécs, november 16. Ma délelőtt 11 órakor a burg-templomban gyászmise volt a toszkánai özvegy nagyherczegné lelki-üdveért. Ott volt a király az uralkodóház tagjaival. (Magy. Táv. Ir.)

Eszterházi Miklós herczeg esküvője.

Budapest, nov. 16. (Saját tud. táv.) *Eszterházy Miklós* herczeg ma kelt egybe *Czirák Margit* grófkisasszonnyal a budavári plébánia templomban. A polgári esketést maga a belügyminiszter végezte, az egyházi átdást pedig *Vasszary Kolozs* herczegprimás végezte. Az ifju pár nem Bécsben, hanem Budapestben és Kismartonban fog tartózkodni.

Szturdza banditái.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Bukarestben most folynak a községi választások, mely véres harczzal végződött. A katonaság összetűzött a polgársággal s az utóbbiak a katonaságra löttek. *A lövésektől két ezredes s egy kiszolgált öreg kapitány sebesült meg s ezek megtáviratozták az esetet Károly királynak bejelentve, hogy Szturdza banditái mit mirelnek.*

A lengyel Somoskeőy elfogva.

Budapest, nov. 16. (Saj. tud. táv.) Koritovszky Konstantin grófról van szó, arról a veszedelmes kalandorról, aki minap szökött meg a sztaniszlai fogházból, a hova váltóhamisítás miatt került. Említettük már, hogy a gróf évekig élt Budapesten nagyuri módon. Pénze bőven volt a pazarlásra, mert a felsővidéki birtokspekulációi fényesen sikerültek. Folytonos táncot járt a büntető törvénykönyv paragrafusai között. A fővárosban elegáns legénylakása volt, a melynek ajtóállója valódi szerecsen volt. Pompás esti mulatságok zajlottak le lakásán, ahol a háziasszonyi tisztet P. M. kisasszony, egy hírneves magyar feltaláló csodaszép teánya töltötte be. A kisasszony egyszer merész tervet pendített meg, olyan Inger-Szolimán-féle expedíciót akart szervezni, a melynek azonban nem a forró Afrikában, hanem a jeges Klondykebe kellett volna mennie. Koritovszky gróf fölolvasásokat tartott lakásán, a mely ilyenkor kalandos emberek találkozó helye volt. Az expedíció főnöke maga a gróf lett volna, titkára pedig egy zalamegyei földbirtokos, aki abban az időben örökölt. Szerencséjére nem fért könnyen a pénzéhez s a terv dugába dőlt. Koritovszky még megkísérelte ugyan, hogy részvénytársasági alapon konzorciumot teremtsen, a mely az expedíció költségeit viselje, de hát ebben a vállalkozásában is elfordultak tőle. Koritovszky gróf azután eltűnt Budapestről s csak a múlt hónapban hallottunk újra róla, amikor letartóztatták és most a mikor megszökött a börtönből.

A fővárosi rendőrségnek azonban sikerült őt Budapesten elfogni s most ismét börtönben ül.

Spanyolország és Amerika.

Washington, nov. 16. Egy kormányhivatalnok közlése szerinti a békebizottságnak néhány ülése valószínűleg azzal a kérdéssel fog foglalkozni, mekkora összeget fizessenek az Egyesült-Államok a Filippi-szigetek átengedéseért Spanyolországnak. Ha a tárgyalásokat abbahagyják, Amerika azonnal birtokába veszi a Filippi-szigeteket és hadjáratot indít a végzéssel, hogy feltétlenül átengedjenek neki minden területet, amelyet követelni fog. Hir szerint a kormány most szívesebben fizetne 20 vagy 25 millió dollárt, semhogy újra háborút indítson. Mac Kinley elnök azonban nem akarja megengedni a tárgyalások méltatlan kinyújtását. (Magy. Táv. Ir.)

Anglia és Franciaország.

Manchester, nov. 16. Chamberlain gyarmatiügyi miniszter tegnap itt tartott beszédében ezeket mondta: A katonai és

tengerészeti készülődések célja semmi esetre sem fenyegetés valamely hatalom ellen és nem is tekinthető annak; ezek csak óvintézkedések, a melyek egy más nemzettel való súlyos konfliktus pillanatában nagyon természetesek. Oktalanság volna ezeket az intézkedéseket megszüntetni, mielőtt minden veszedelem elmúlik. Meg vagyok róla győződve, így folytatta beszédét, hogy a békének minden barátja ezt a reményt táplálja. Franciaország elhatározása a Fasoda-ügyben azt jelenti, hogy Franciaország elismeri az általunk védett elvet. Egyiptom nevében, a melyet a legnagyobb áldozatokkal mentettünk meg a tönkrejutástól és az anarkiától és ismét kedvező helyzetbe juttattunk, követeljük az uralmat mindama területek fölött, a melyek valaha Egyiptomhoz tartoztak, de a dervisek kezére jutottak. Az egyiptomi és francia területek határának pontos meghatározása történelmi és földrajzi vizsgálódások és barátságos eszmecsere tárgya lehet és mi megadhatunk Franciaországnak minden lehetséges garanciát arra, hogy kereskedelmét a Nilushoz irányítsa; de a most kifejtett elvre nézve minden diskusszió lehetetlen.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1898. nov. hó 15-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: Ó 10.—, Uj 9.80. Kétsz. buza 8.— 8.50. Rozs 7.60—8.—. Arpa 5.10—5.60. Zab 5.20—5.50. Tengeri: 3.80—4.10. Borsó 15.—. Lenese 18.—. Bab 6.70. Köleskása 12.—. Burgonya 2.—. 100 kiló lángliszt 17.—. zsemlyeliszt 16.—, fehérkenyér liszt 15.—, barnakenyér liszt 13.—, széna fuvarral 2.10, szalma 0.60 Szalona 72.—, 6 kiló zsup-szalma —06. 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.20, tölgyfa 2.90, cserfa 3.35. 100 kiló marhahús 48.—. Öntött gyertya 44.—. Lámpaalaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 1.—. 1 mm. kőso 10.70. nyers fagyú 24.—, olvaszt. fagyú 33.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 24.—, méz 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 8.30, köles 5.—, repeze —, dió 16.—, mogyoró 12.—, aszalt szilva 12.—, Egy kilogramm savanyu káposzta 12, szalonna 72, sertéshús 56, juh-hús 32, veres hagyma 8, fog-hagyma 26, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 14. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag — 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1898. évi nov. 15-ről: Tiszta buza körülbelül 1400 hltr, kétszeres buza 300 hltr, rozs 500 hltr, arpa 200 hltr.

zab 300 hltr, tengeri- 2500 hltr, burgonya 700. hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 170 drb, félhizott 200, sovány 240, süldő 390, malac: 500, hizott marha 13, jármás ökör 560, fejős- tehén 300, borju 280, bivaly —, juh és kecske és 350, 16 444.

Marha ártáblázat 1898. november 15-ről
Egy pár első rendű jármás ökör 295—325, egy pár másodrendű jármás ökör 200—290, egy pár harmadrendű jármás ökör 120—185, 1 pár fejős tehén 86—190. 1 drb.vágó ökör 250 kgr. 63—85. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 43—64. 1 [drb. veres borju 12—18, 1 drb. fél éves borju 16—22, 1 drb egy éves borju 22—32, két éves borju 31—58. 1 pár hizott sertés 45—85, 1 pár fél éves 20—24 1 pár egy éves sertés 35—56, 1 pár két éves sertés 56—82, egy jó igás ló 50—80, egy pár ökörbőr 16—21, egy pár tehénbőr 12—16 1 pár borjubőr 5—8, 1 pár lóbor 6—10.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. november 16-án

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	119.—
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	97.75
Magyar vasúti kölesön aranyban 4 $\frac{1}{2}$ %	—	—	—	—	119.75
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2 $\frac{1}{2}$ %	—	—	—	—	100.—
Magyar keletvasúti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	119.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	96.10
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	100.55
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	97.—
Magyar nyereség-sorsjegy-köleső	—	—	—	—	161.50
Tiszabábalyozói és szegedi sorsjegyek kölesön	—	—	—	—	135.—
Osztrák járdék papírban	—	—	—	—	101.—
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	109.75
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	120.—
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	140.—
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	91.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	383.25
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	355.75
Páris vista	—	—	—	—	34.—
Német birodalmi márka	—	—	—	—	58.95
London vista	—	—	—	—	120.60
Páris vista	—	—	—	—	47.60
20 márkás arany	—	—	—	—	11.78

SZERKESZTŐI POSTA.

Trilby. Helyben. Néhány nap előtt átkutatuk teljesen a fiókunkban levő kéziratokat. — olyan féle dolog ez, mint önkönl a nagymosás! — de sajnos, a két reklamált tárczát nem találtuk meg. Talán sejtették jövődük sorsukat és — a papírkosár felé húzódtak. De ne hogy azt higgye rólunk, hogy vizsgálat nélkül mondtunk ítéletet a kéziratok sorsa felett, kijelentjük, hogy készségesen átolvaszuk azokat, csak tessék még egyszer leírni és beküldeni. Együttal ígérjük, hogy jövőben nagyobb gondtal őrizzük becses írásait és nem várakoztatjuk sokáig az üzenetre.

Sz. Gy. K.-K.-Félegyháza. Nincs ellene kifogásunk, azonban azt kívánjuk, hogy ha a szerző neve ki van téve, az az átvételnél is megmaradjon.

O. S. Nagyvárad. Azzal az ügyvel nem akarunk még egyszer foglalkozni. Bővebbet esetleg a városi hivatalban nyújthatnak.

K. Gy. Álmosd. Felülfizetéseket, kölesönös megállapodás szerint egész terjedelmében csak úgy közöljük, ha az illető a vidéki hírlapírók szövetségének javára 1 frtot fizet.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek

a „TISZÁNTUL”

kiadóhivatalában.